

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 43 (683) ■ 6 noyabr 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Bu gün Azərbaycanda çoxmillətli, çoxkonfessiyalı cəmiyyət mövcuddur

Üçüncü Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu keçirilmişdir

Oktyabrın 31-də Heydər Əliyev Mərkəzində Üçüncü Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Forumun açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Dünyanın müxtəlif ölkələrindən çoxsaylı nümayəndələr - nüfuzlu ictimai-siyasi xadimlərin, sabiq dövlət başçıları, Nobel mükafatı laureatları və digər şəxslərin iştirak etdiyi tədbirdə qeyd olunmuşdur ki, Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu aktual humanitar əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirə edildiyi nüfuzlu bir məkandır. Forumun keçirilməsi haqqında qərar 2010-cu ilin yanvarında Bakıda təşkil olunmuş Humanitar Əməkdaşlıq üzrə birinci Azərbaycan-Rusiya Forumunda qəbul edilmişdir. Forumun həmsədrləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Prezidenti Vladimir Putin

Forumun açılış mərasimində nitq söyləyən Prezident İlham Əliyev tədbirin keçirilməsini ölkəmizin həyatında əlamətdar bir hadisə kimi qiymətləndirmiş, Azərbaycanın beynəlxalq əməkdaşlıq məsələlərinə çox böyük diqqət göstərdiyini, humanitar əməkdaşlığın xalqları, ölkələri birləşdirən amillərə çevrildiyini bildirmişdir: «Azərbaycanda humanitar əməkdaşlığa bütün dövrlərdə böyük diqqət göstərilmişdir. Bu, daim diqqət mərkəzində olan bir məsələdir. Hesab edirəm ki, ölkəmizdə bu sahədə artıq gözəl təcrübə də toplanmışdır. Bakı bir növ beynəlxalq əməkdaşlığın mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Əminəm ki, Forum çərçivəsində aparılacaq diskussiyalar, fikir mübadiləsi beynəlxalq humanitar əməkdaşlığa öz töhfəsini verəcəkdir».

Azərbaycanda bütün millətlərin, dinlərin nümayəndələrinin sülh, əmin-amanlıq,

qardaşlıq şəraitində yaşadığını vurğulayan dövlətimizin başçısı ictimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq, bütün dövrlərdə ölkəmizin dözümlülük, tolerantlıq məkanı olduğunu diqqətə çatdırmışdır: «Bu gün Azərbaycanda çoxmillətli, çoxkonfessiyalı cəmiyyət mövcuddur. Bu, bizim böyük sərvətimiz, böyük dəyərimizdir. Biz bu sərvəti qoruyuruq və qoruyacağıq. Bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələrinin tarixi abidələri qorunur, bərpa edilir. Azərbaycan qədim Zərdüşlük məbədi bərpa edilmişdir. Qafqazın ən qədim kilsəsi də Azərbaycanda yerləşir. O da əsaslı şəkildə bərpa edilmişdir. Dünyanın ən qədim məscidlərindən biri olan Şamaxı Cümə məscidi əsaslı təmir edilmişdir. Bu məscidin 1270 yaşı vardır. Yəni, bütün dinlərin abidələrinin bərpası, qorunması dövlət siyasətidir. Əlbəttə ki, Azərbaycanda toplanmış bu gözəl tarixi təcrübə bu gün müasir şəraitdə özünü büruzvə verir. Vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması, millətlərarası münasibətlərin müsbət istiqamətdə inkişafı hesab edirəm ki, bizim böyük nailiyyətimizdir».

Dünyada multikulturalizmin geniş və aktual bir möv-

zuya çevrildiyini qeyd edən Azərbaycan Prezidenti multikulturalizmin respublikamızın dövlət siyasəti olduğunu, həyat tərzinə çevrildiyini bildirmişdir: «XXI əsrdə multikulturalizm alternativ yoxdur. Əlbəttə ki, biz XXI əsrdə ayrı-seçkilik, diskriminasiya, ksenofobiya, islamofobiya kimi xoşagəlməz meyillərə biganə yanaşma bilmərik. Ona görə multimedənliyyəti cəmiyyətlərin formalaşması, bu ideyaların təbliği hesab edirəm ki, hər bir məsuliyyətli siyasətçinin, ictimai xadimin fəaliyyətinin tərkib hissəsi olmalıdır. Əfsuslar olsun, bəzi hallarda biz başqa fikirləri də eşidirik ki, multikulturalizmin gələcəyi yoxdur. Bəzi ölkələrdə bu məsələ ilə bağlı çox bədbin əhval-ruhiyyə hökm sürür. Hesab edirəm ki, biz dünyada müsbət təcrübə üzərində öz təhlilimizi aparmalıyıq və müsbət təcrübəni təbliğ etməliyik. Çünki dünyada multikulturalizmin bir çox ünvanları vardır. Dünyanın əksər ölkələrində çoxmillətli cəmiyyətlər mövcuddur və müxtəlif dinlərin, müxtəlif xalqların birgə yaşaması zəmanənin tələbidir».

Prezident İlham Əliyev dünyada baş verən humanitar fəlakətlərə də toxunmuş, iş-

ğalçı Ermənistanın bölgədə qeyri-humanitar addımlarının acı nəticələrə gətirib çıxardığını diqqətə çatdırmışdır: «Əfsuslar olsun Azərbaycan humanitar fəlakətlə də üzləşmişdir. Uzun illərdir ki, bizim beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan torpaqlarımız işğal altındadır. Azərbaycanın əzəli torpaqları olan Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında yerləşən yeddi bölgə erməni işğalçı qüvvələrinin işğal altındadır. Bizə qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparılmışdır. Bir milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma torpağında qaçqın-köçkün vəziyyətinə salınmışdır. Torpaqlarımızın 20 faizi işğal altındadır. İşğal edilmiş ərazilərdə bütün mədəni sərəvətimiz, tarixi, dini abidələrimiz dağıdılmışdır».

Dövlətimizin başçısı beynəlxalq təşkilatların Ermənistanın işğalçı qüvvələrinə dair qəbul etdiyi qətnamələrin icra olunmamasından narahatlığını ifadə edərək bir daha dünyaya birliyini bu məsələdə prinsipial olmağa, qəti addımlar atmağa səslənmişdir: «Məsələ ilə bağlı danışıqlar aparılır və əlbəttə ki, Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir. Bir milyondan artıq qaçqın və köçkün öz

doğma torpaqlarına qayıtmalıdır. Bu, onların fundamental hüquqlarıdır. Bu münasibət, eyni zamanda, insan haqlarının kobudcasına pozulması deməkdir. Bir milyondan artıq Azərbaycan vətəndaşı öz doğma torpağına qayıda bilmir. Bu çox böyük humanitar fəlakət əlbəttə ki, ölkəmizin ümumi inkişafına çox böyük zərbə vurmuşdur».

Azərbaycan Prezidenti dünyada baş verən iqtisadi, sosial və siyasi böhran meyillərinə də fikirlərini bildirmiş, böhrana qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlərin mühüm faydasından və inkişaf perspektivlərindən danışırmışdır. Ölkəmizdə ən qabaqçılıq texnologiyaların, innovasiyaların tətbiq olunduğunu, elmə əsaslanan iqtisadiyyatın gücləndirilməsi yönündə islahatların davam etdirildiyini bildirən dövlətimizin başçısı bu məqsədlə Elmin İnkişafı Fondunun yaradıldığını bildirmişdir. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda yüksək texnologiyalara investisiya qoyuluşları, İKT-nin gələcək inkişaf perspektivləri, müasir informasiya sistemləri, Avropa ölkələri ilə sıx əməkdaşlıq, respublikamızda planlaşdırılan beynəlxalq miqyaslı tədbirlərdən və digər proqramlardan da bəhs etmişdir.

Forumda Prezident Vladimir Putinin III Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun iştirakçılarna müraciətini oxuyan Rusiya Prezidentinin beynəlxalq mədəni əməkdaşlıq üzrə xüsusi nümayəndəsi Mixail Şvidkoy Azərbaycan-Rusiya əlaqələrinin mövcud vəziyyətinə, əməkdaşlığın perspektivlərindən danışırmışdır. Tədbirdə, həmçinin, BMT-nin Baş katibi Pan Gi Munun müraciəti səsləndirilmiş, UNESCO-nun baş direktoru xanım İrina Bokovanın forum iştirakçılarna videomüraciəti təqdim edilmişdir. Forumda İSESCO-nun baş direktoru Əbdüleziz bin Osman əl-Tuveycri, Türkiyənin 9-cu Prezidenti Süleyman Dəmirəl çıxış etmişlər.

rəsmi xronika

Prezident İlham Əliyev ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlərini qəbul etmişdir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 4-də ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri İqor Popovu (Rusiya), Ceyms Uorliki (ABŞ), Jak Foru (Fransa), həmçinin ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin xüsusi nümayəndəsi Anji Kaspşki qəbul etmişdir.

Görüşdə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üzrə danışıqların hazırkı vəziyyəti və perspektivləri ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

İkiterəfli münasibətlər yeni formata inkişaf edir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 4-də Vatikan Dövlətinin mədəniyyət üzrə pontifik şurasının prezidenti kardinal Canfranko Ravazinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı kardinal Canfranko Ravazinin ölkəmizə səfərinin uğurlu olacağına və Azərbaycan ilə Vatikan arasında əlaqələrin inkişaf etdirilməsi işinə töhfə verəcəyinə əminliyini bildirmişdir. İkiterəfli münasibətlərimizin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev həyata keçirilən birgə layihələrin önəmli qeyd etmişdir. Azərbaycan ilə bağlı sərgilərin Vatikan muzeylərində nümayişinə toxunan dövlətimizin başçısı son illər əməkdaşlığımızın yeni formata inkişafından məmnunluğunu bildirmişdir. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası ilə Vatikan Dövləti arasında mədəni əlaqələrin inkişafında xidmətlərinə görə Vatikan Dövlətinin mədəniyyət üzrə pontifik şurasının prezidenti kardinal Canfranko Ravazinin Azərbaycanın ən yüksək mükafatlarından olan «Dostluq» ordeni ilə təltif olunduğunu demiş və ordeni kardinal Canfranko Ravaziyə təqdim etmişdir.

Kardinal Canfranko Ravazi Azərbaycanın «Dostluq» ordeninə layiq görüldüyünə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirərək bunu Azərbaycan ilə Vatikan arasında uzun müddət ardıcıl olaraq inkişaf edən əlaqələrə verilən qiymət kimi dəyərləndirmişdir. Canfranko Ravazi yənidən Prezident seçilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik etmişdir. O, Azərbaycan ilə Vatikan arasında əlaqələrin inkişaf etdirilməsində göstərdiyi xidmətlərə görə Prezident İlham Əliyevin Müqəddəs Taxt-Tacın ən yüksək və nadir mükafatlarından biri olan «Medalla Sede Vacante» medalına layiq görüldüyünü bildirmiş və Müqəddəs Taxt-Tacın adından medalı dövlətimizin başçısına təqdim etmişdir. Kardinal Canfranko Ravazi ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsində Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın xidmətlərini xüsusi qeyd etmişdir.

Qonaq ikiterəfli münasibətlərimizin gələcəkdə də inkişaf etdiriləcəyinə əminliyini bildirmişdir.

Süleyman Dəmirəl «Şərəf» ordeni ilə təltif olunmuşdur

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 1-də Türkiyə Respublikasının IX Prezidenti Süleyman Dəmirəl ilə görüşmüşdür.

Ali qonağı səmimiyyətə qarşılayan və doğum gününü münasibətilə təbrik edən dövlətimizin başçısı onun Azərbaycan üçün doğma insan olduğunu bildirmişdir. Prezident İlham Əliyev Süleyman Dəmirəlin Azərbaycan-Türkiyə münasi-

bətlərinin inkişafındakı müstəsna rolunu xüsusi vurğulamışdır: «Siz Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafı üçün qardaşınız Prezident Heydər Əliyev ilə çox böyük sözlər göstərmisiniz, böyük işlər görmüşünüz. Deyə bilərəm ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin təməlini siz qoymusunuz. Bu möhkəm təməl üzərində bu gün bizim əlaqələr inkişaf edir».

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın ən ağır günlərində Süleyman Dəmirəlin xal-

qımızın yanında olduğunu vurğulamış, bir sıra strateji əhəmiyyətli layihələrin reallaşdırılmasında onun xidmətlərini önə çəkmişdir: «Türkiyə və Naxçıvan arasındakı «Ümid» körpüsünü Heydər Əliyev ilə bərabər açmışınız, o körpünün memarı olmusunuz. Bütün bunlar Azərbaycan xalqının qəlbində unudulmaz xatirə kimi yaşayan gözəl anlar, məqamlardır. Sonrakı dövrdə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisində də Siz Heydər Əli-

vey ilə birgə böyük sözlər göstərmisiniz».

Dövlətimizin başçısı Süleyman Dəmirəlin Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafındakı xüsusi xidmətlərə görə «Şərəf» ordeni ilə təltif olunduğunu bildirmiş və ordeni ali qonağa təqdim etmişdir.

Türkiyənin IX Prezidenti Süleyman Dəmirəl səmimi qəbula və təltifə görə minnətdarlığını bildirmiş, Azərbaycanın dinamik inkişaf edən ölkə olduğunu razılıqla bildirmiş-

dir: «Həqiqətən ötən müddətdə ölkəmizdə xoş yeniliklər olmuş, daha çox enerji sərf edilmiş, ölkə daha da gözəlləşmişdir. Bunun əvəzində Azərbaycan xalqı Sizi üçüncü dəfə Prezident görmək üçün səs vermişdir. Üçüncü dəfə Prezident seçilmək asan iş deyildir. Həç bir ölkədə asan bir iş deyildir. Ancaq bunun Niyə belə olduğunu xalqın Sizə olan məhəbbətində görmək lazımdır. Xalqın 80 faizdən çoxunun Sizə dəstək verməsi bizi sevindirir».

Əməkdaşlığın hazırkı vəziyyəti və perspektivləri müzakirə edilmişdir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 2-də bp şirkətinin icraçı direktoru Robert Dadlinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

bp şirkətinin icraçı direktoru Robert Dadli yənidən Prezident seçilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik etmişdir.

Görüşdə Azərbaycan ilə bp arasında əməkdaşlığın hazırkı vəziyyəti və perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

2 | BMT Ekspertlər Komitəsinin sessiyası keçirilmişdir

3 | Qarşılıqlı etimada əsaslanan əməkdaşlıq formatı

4 | İnkişaf etmiş ölkələrdən irəlidə...

5 | Səyyar bankomatlar fəaliyyət göstərəcək

BMT Ekspertlər Komitəsinin sessiyası keçirilmişdir

İyul ayında BMT Baş katibinin qərarı ilə bu qurumun Vergi məsələlərində beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə Ekspertlər Komitəsinin yeni tərkibi təsdiq edilmiş, Komitənin dünyanın müxtəlif regionlarını və müxtəlif vergi sistemlərini təmsil edən və ekspert səlahiyyətlərini 4 il ərzində həyata keçirəcək 25 nəfərdən ibarət yeni tərkibinə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin Beynəlxalq münasibətlər idarəsinin Beynəlxalq müqavilələr şöbəsinin rəisi Ülvi Yusifov da daxil edilmişdir. Ü. Yusifov Komitənin 2013-cü ilin 21-25 oktyabr tarixlərində Cenevrədə keçirilən illik sessiyasında iştirak etmişdir.

- Ülvi müəllim, BMT Ekspertlər Komitəsinin yeni üzvü olaraq iştirak etdiyiniz iclas barədə təəssüratınız necədir?

- Bu, Komitənin iclaslarında ilk iştirakım deyildi. Mən əvvəllər də Komitənin illik sessiyalarında müşahidəçi qismində Vergilər Nazirliyini təmsil etmişəm. Buna görə də həm iclasın gedişi, rəqlament və qaydalarla, həm də digər dövlətlərdən olan həmkarlarla kifayət qədər yaxından tanış idim. Lakin Komitənin üzvü qismində iclasda iştirak etmək, təbii ki, müşahidəçi qismində iştirakdan tamamilə fərqlənir. Komitə tərəfindən qəbul edilən qərarların hər biri 25 üzv arasında konsensus yolu ilə təsdiq edilmişdir, gündəlikdə olan məsələlərin hər biri üzrə Komitə üzvlərinin hamısı konkret mövqə bildirməli və səsvermə prosesində mütləq iştirak etməlidir. Bununla yanaşı, Komitənin üzvü olmaq həm də müşahidəçilər üçün qapalı olan sessiyalarda da iştirak etmək hüququ verir və builki iclas zamanı beş belə sessiya keçirilib.

- Sessiyada hansı məsələlər müzakirə olundu?

- Builki sessiya Komitənin

mövcud olduğu dövr ərzində ümumilikdə 9-cu, yeni seçilmiş üzvlər üçün isə ilk olduğundan, iclasdan əvvəl iki günlük istiqamətləndirmə görüşü keçirildi. Bu görüşdə Komitənin katibliyi funksiyalarını yerinə yetirən BMT-nin İnkışafın maliyyələşdirilməsi ofisinin Beynəlxalq vergi əməkdaşlığı şöbəsinin rəhbərliyi yeni üzvləri Komitənin əvvəlki tərkibdə fəaliyyətinin nəticələri, görülmüş işlər, davam etməkdə olan layihələr və yeni üzvlər qarşısında duran vəzifələr barədə ətraflı məlumatlandırdı. Sonra illik sessiyanın gedişi, rəqlament və inzibati məsələlər müzakirə edildi.

İclasın ilk günündə rəsmi açıqlaşandan sonra qapalı iclas keçirildi, Komitənin sədri və üç sədr müavini seçildi. Bundan sonra Komitənin səlahiyyət müddəti ərzində gündəliyi, qarşısında duran məsələlər və həyata keçiriləcək işlərin siyahısı təsdiq edildi. Növbəti günlər ərzində gündəlikdəki bəndlərin hər biri üzrə ayrı-ayrılıqda ətraflı müzakirələr aparıldı.

Komitənin növbəti 4 il ərzində qarşısında duran əsas məsələlərdən biri BMT-nin ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında Konvensiya Modelinə dəyişikliklərin edilməsi və onun

müasir tələblərə, beynəlxalq transsərhəd eməliyyatların vergiyə cəlb edilməsində aktual vergitutma məsələlərinin tənziqlənməsinə təbiiqinin təkmilləşdirilməsi olacaqdır. Azərbaycanın hazırda digər dövlətlərə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında ikitərəfli saziş layihələrinin müzakirəsi zamanı istifadə etdiyi layihədə BMT modelinin bir çox müddəalarından gəniş istifadə edildiyini nəzərə almaqla bu məsələnin ölkəmiz üçün böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini demək olar. BMT Modelinə edilmiş təklif olunan dəyişikliklər, əsasən, xidmətlərin vergiyə cəlb edilməsi, daimi nümayəndəlik konsepsiyası, beynəlxalq daşımaların vergiyə cəlb olunması və məlumat mübadiləsi prosesi ilə bağlı dəyişikliklər, hibrid maliyyə alətlərindən istifadə edilməsi zamanı meydana çıxmaqla bəzi ikitərəfli sazişlərdən ibarətdir.

Komitənin gündəliyindəki digər əsas məsələlər BMT-nin İnkışaf etməkdə olan dövlətlər üçün transfert qiymətləndirilməsi qaydalarının yenilənməsini və yeni beynəlxalq vergi mühitinin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla mütemadi olaraq aktuallaşdırılması

ni, inkışaf etməkdə olan dövlətlər üçün müxtəlif vergitutma məsələləri ilə bağlı tövsiyə xarakterli sənədlərin hazırlanmasını və bu 4 il ərzində meydana çıxacaq bütün global vergitutma məsələləri ilə bağlı mövqeyin bildirilməsini, zəruri hallarda sənədlərə rəsmiləşdirilməsini əhatə edir.

Bəzi məsələlərlə bağlı Komitənin tərkibində həmin sahəyə məsul olan şəxslərdən ibarət altkomitələr təşkil edilmiş, onların səlahiyyətlərini müəyyənləşdirən sənədlər təsdiqlənmişdir.

- Yeni seçilmiş Komitə üzvləri üçün hansı məsuliyyət və səlahiyyətlər nəzərdə tutulub?

- Komitə üzvlərinin hamısı Komitənin gündəliyində olan və müzakirəyə çıxarılan məsələlərin hər biri üzrə eyni qaydada məsuliyyət daşıyır, bərabər səs hüququna malikdir və bütün qərarlar konsensus yolu ilə qəbul edilir. Bununla yanaşı, hər bir Komitə üzvü müxtəlif altkomitələrin üzvü ola bilər ki, həmin qurumların da səlahiyyətinə gündəlikdə duran konkret məsələ ilə bağlı sənədlərin hazırlanması və təsdiq edilməsi təqvimə uyğun qaydada Komitənin illik sessiyalarının müzakirəsinə təqdim edilməsi daxildir.

Builk sessiya zamanı mən üç altkomitə və bir məsləhət qrupunun üzvü seçilmişəm. Bunlar «İkiqat vergitutma sazişləri üzrə danışıqların aparılması Qaydaları»nın hazırlanması, Vergi bazasının aşınması və mənfəətin ötürülməsi, Həsilat sənayesinin vergiyə cəlb edilməsi məsələləri üzrə altkomitələrdir, həmçinin BMT-nin «İnkışaf etməkdə olan döv-

lətlərin vergi sazişləri sahəsində bilik və bacarıqlarının artırılması» layihəsinin işinə nəzarət üçün yaradılmış məsləhət qrupudur.

«İkiqat vergitutma sazişləri üzrə danışıqların aparılması Qaydaları» üzrə altkomitə 2015-ci ilədək bu Qaydaların layihəsinin hazırlayaraq Komitənin müzakirəsinə çıxarmalıdır. Sənədin kitab formasında nəşr olunması və BMT-nin tədris kurslarında dərs vəsaiti kimi istifadə edilməsi planlaşdırılır.

Vergi bazasının aşınması və mənfəətin ötürülməsi (BEPS) üzrə altkomitənin vəzifəsi OECD tərəfindən bu sahədə aparılan işlərə nəzarətdə saxlamaq, inkışaf etməkdə olan dövlətlərə təsir edəcək və ya BMT Modelinə dəyişikliklər edilməsini zəruri edəcək hallarda müvafiq tədbirlərin görülməsidir. BEPS layihəsi son dövrlərdə iri korporasiyaların vergidən yayınması ilə bağlı müxtəlif dövlətlərdə baş vermiş qalmaqalları təsiri altında başlamışdır və G20-nin birbaşa tövsiyəsi ilə OECD tərəfindən həyata keçirilir. Layihənin məqsədi müəssisələrin bir dövlətdə əldə etdikləri mənfəətin süni yollarla daha əlverişli vergi mühitinə malik olan başqa dövlətlərə köçürməsi, bununla da mənbə dövlətdə vergi bazasının aşağı salınaraq faktiki yekun vergi dərəcələrinin azaldılmasına yönəlməmiş davranış sxemlərinin müəyyənləşdirilməsi, onların qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılması üçün tədbirlərin görülməsindən ibarətdir.

Həsilat sənayesinin vergiyə cəlb edilməsi məsələləri üzrə altkomitənin vəzifəsi inkışaf etməkdə olan dövlətlərdə bu sahədə möv-

qud olan problemlərin, zərərli və müsbət təcrübələrin araşdırılmasını, bu istiqamətdə beynəlxalq vergitutma məsələləri və vergi sazişlərinin onlara tətbiqi formaları ilə bağlı araşdırmaların aparılmasını və müvafiq sənədlərin hazırlanaraq, Komitənin müzakirəsinə çıxarılmasını əhatə edir.

İnkışaf etməkdə olan dövlətlər üzrə danışıqların aparılması və əldə edilmiş nəticələrin tətbiqi sahəsində bilik və bacarıqların artırılması layihəsinin işinə nəzarət üçün yaradılmış məsləhət qrupu 5 nəfərdən ibarətdir. Layihə çərçivəsində vergi sazişləri, danışıqların aparılması, sazişlərin tətbiqi və inzibatçılığı, transfert qiymətləndirilməsi və digər beynəlxalq vergitutma məsələləri üzrə kursların, tədris proqramlarının hazırlanması və keçirilməsi, eyni zamanda bu sahədə nəşr və kitab vəsaitlərinin hazırlanması nəzərdə tutulur. Tədris kursları məsləhət qrupunun üzvləri və ya onların seçdiyi təlimçilər tərəfindən aparılacaqdır. Mənim təlimçi kimi çıxış edəcəyim ilk kursun 2014-cü ildə Almaniya da keçirilməsi planlaşdırılıb, tarix isə hələ müəyyənləşdirilməyib.

Mən əvvəllər də BMT-nin bu layihəsinə ölkə mütəxəssisi qismində cəlb edilmişəm və həmin işin nəticəsi olaraq «İnkışaf etməkdə olan ölkələr üçün ikiqat vergitutma sazişlərinin tətbiqi üzrə Qaydalar» adlı kitab bu il nəşr olunmuşdur. Bu ilin sentyabr ayında OECD-nin vergi sazişləri üzrə illik Qlobal Forumu zamanı BMT-nin təqdimatları üçün ayrılmış sessiya çərçivəsində Parisdə həmin kitabın rəsmi təqdimatı keçirilmişdir.

Operativ nəzarət tədbirləri

2013-cü ilin oktyabr ayı ərzində əhali ilə nağd pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarına riayət olunması, nəzarət-kassa aparatlarından istifadə, vergi orqanlarında uçota durmadan fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin aşkarlanması və s. kimi operativ nəzarətin əhatə funksiyalarına daxil olan məsələlər üzrə vergi orqanları tərəfindən keçirilmiş tədbirlər zamanı 2035 vergi ödəyicisində qanunvericiliyin pozulması faktları aşkar edilmişdir. 1223 vergi ödəyicisi tərəfindən nağd hesablaşmaların aparılması qaydalarının pozulduğu, 336 vergi ödəyicisi tərəfindən qanunla nəzərdə tutulmayan valyutanın ödəniş vasitəsi kimi qəbul olunduğu, ticarət, iaşə və ya xidmət müəssisələrində qanunsuz olaraq alımb-satıldığı və ya dəyişdirildiyi, 238 vergi ödəyicisinin xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunan fəaliyyət növləri ilə belə razılıq (lisenziya) almadan məşğul olduğu müəyyən edilmişdir.

Operativ nəzarət tədbirləri zamanı 133 vergi ödəyicisi tərəfindən 166 nəfər fiziki şəxsin əmək müqaviləsi bağlamadan işə cəlb edildiyi, 75 vergi ödəyicisi tərəfindən fərqlənmə nişanı olmadan avtomobil nəqliyyatı ilə səmişin daşındığı, 30 vergi ödəyicisində aksiz markaları ilə müvafiq qaydada markalanmamış 279 ədəd mal olduğu aşkarlanmışdır.

Aşkar edilmiş faktlarla bağlı müvafiq tədbirlər görülmüşdür.

Yeni qaydalar təsdiqlənib

Vergilər Nazirliyi hüquqi xidmət göstərən digər şəxslər tərəfindən «Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə əməl edilməsinə nəzarətin həyata keçirilməsi qaydalarını təsdiq edib.

Qaydalar cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılması və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı hüquqpozmalara aşkar edilməsi və qarşısının alınması üçün hüquqi mexanizmin yaradılmasına, belə pul vəsaitlərinin və ya digər

əmlakın leqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi istiqamətində nəzarət olunan subyektdən istifadə edilməsi imkanlarını istisna edən şəraitin yaradılmasına, bu sahədə nəzarət olunan subyektdən və cəmiyyətin maraqlarının qorunmasına yönəlib.

Qaydalar əsasən, cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə qanunvericiliyin pozulması ilə əlaqədar hüquqpozmalara görə məsuliyyətə cəlb etməklə deyil, həmçinin belə hüquqpozmalara şərait yaradan halların müəyyən edilməsi, təhlili, aradan qaldırılması və qabaqlayıcı tədbirlər vasitəsilə həyata keçirilməlidir. Müəyyən edilmiş nəzarət təd-

birələrinə əsasən, hüquqi şəxs olan subyektlərin daxili nəzarət sistemləri çərçivəsində müştərinin və ya bənefiisarin xarici dövlətlərin siyahı xadimlərinə aid olduğunun müəyyən edilməsinə dair tədbirlər görülməli, müəssisə, irihəcmli qeyri-adi, habelə açıq-aşkar iqtisadi və ya qanuni məqsədi olmayan əməliyyatların təyinatının və mahiyyətinin aydınlaşdırılması həyata keçiriləcək. Həmin şəxslərlə bağlı yəniləşdirmə sənədlərinin, pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakla əməliyyatlara dair sənədlərin saxlanması və nəzərdə tutulmuş müddət ərzində maliyyə monitorinqi orqanına təqdim olunması da əsas müddəalardandır. Tədbirlər çərçivəsində hüquqi şəxs statusuna malik və rüblük dövryyəsi ölli min manatdan

az olmayan nəzarət olunan subyektdə daxili nəzarət sisteminin hazırlanması, eyni zamanda mübarizə sahəsində fəaliyyət üzrə daxili qayda və prosedurların hazırlanması da nəzərdə tutulur. Bundan başqa, müştərilərin, onların aradan çıxış edən səlahiyyətli nümayəndələrin, bənefiisarlının, əməliyyatların eyniləşdirilməsinə və verifikasiyasına, müştərinin və bənefiisarin xarici dövlətlərin siyahı xadimlərinə aid olduğunun müəyyən edilməsinə imkan verən daxili, mərkəzləşdirilmiş arxivin yaradılması da tədbirlər sırasında yer alır.

Mübarizə tədbirlərinin daha səmərəli aparılması üçün müvafiq sahədə fəaliyyət üzrə nəzarət olunan subyektdən əməkdaşlarına müntəzəm təlimlər keçiləcək.

İnkışaf və sənayeləri ilə bağlı proqnozlar nikbindir

İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi Azərbaycanın qarşısında 4 illik inkışaf və sənayeləri ilə bağlı proqnozlar hazırlayıb. Sənədə yaxın illər ərzində ölkənin iqtisadi və sosial sektorunda inkışaf və sənayeləri ilə irəliləyəcəyi, xüsusilə də qeyri-neft sektorunda yüksək artımın qeydə alınacağı bildirilir.

Nazirliyin İqtisadi siyasət, təhlil və proqnozlaşdırma şöbəsinin müdiri Ədalət Muradovun bildirdiyinə görə, 2014-cü il və qarşısında illərə dair sosial-iqtisadi inkışaf proqnozlarına əsasən, sosial infrastrukturun yenidən qurulması, sosial proqramların həyata keçirilməsi, yeni iş yerlərinin açılması, aztəminatlı ailələrə ünvanlı yardımların göstərilməsi və digər tədbirlər davam etdiriləcək.

2014-2017-ci illərdə iqtisadiyyatın şəxələndirilməsi, qeyri-neft sektorunun dinamik inkışafının təmin edilməsi, rəqabətqabiliyyətliliyin artırılması və bu sahəyə investisiya qoyuluşunun sürətləndirilməsi əsas prioritetlərdən hesab olunur. Bu dövrdə ölkənin maliyyə imkanlarının artması nəzərdə tutulan sosial islahatların davamlılığına və digər hədəflərə çatmağa imkan verəcək. Minimum əməkhaqqının artırılması, pensiya və müavinətlərin ehtiyac meyarına uyğunlaşdırılması bu

siyasətin əsas məqsədləri olacaq. İqtisadiyyatın gələcək inkışafı, əsasən, qeyri-neft sektoru ilə bağlı olduğundan, orta aylıq əməkhaqqının da neftdənəkar sahələrdə daha çox qeydə alınacağı proqnozlaşdırılır. Qeyd olunduğuna görə, hazırda orta aylıq əməkhaqqının ümumi strukturunda neft bölməsində çalışanların payı daha yüksəkdir. Amma qeyri-neft sektorundakı artımın yüksəlməsi bu sahədə tarazlıq təmin edəcək və bir neçə ildən sonra neftdənəkar sahələrdə çalışanların maaşı daha yüksək olacaq.

Hazırda ölkədə muzdlu çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı təxminən 410 manat təşkil edir və ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 9% artıb. Digər fəaliyyət növləri ilə müqayisədə mədəncixarma sənayesində, maliyyə və sığortada fəaliyyətdə, peşə, elmi və texniki fəaliyyət sahəsində, informasiya və rabitədə, tikintidə orta aylıq nominal əməkhaqqı daha yüksək olub. İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin hesablamalarına əsasən, 2013-cü ildə orta aylıq əməkhaqqı 3,9%, faiz artaraq 440,3 manata çatacaq. Qarşısında 4 ildə bu göstərici 40,8% artacaq.

Proqnozlara görə, 2014-cü ildə orta aylıq əməkhaqqı 479 manat, 2015-ci ildə 520 manat, 2016-cı ildə isə 566 manat təşkil edəcək. 2017-ci ildə isə orta aylıq əmək-

haqqının həcmi 618 manata (təxminən 800 dollar) çatacaq. Maliyyə-bank-pul sektorunda və istehlak bazarında baş verən prosesləri ciddi şəkildə nəzarətdə saxlamaq, iqtisadi qurumların koordinasiya fəaliyyəti sayəsində mənfəətə bənzər qazınışı almaq və bununla da sosial islahatların daha faydalı olmasını təmin etmək dövlətin başlıca məqsədləridir. İnflyasiya yarıdaacaq amillərə qarşı təsirli mübarizə tədbirləri, milli valyutanın dəyərinin qorunması, iqtisadiyyatda aktivlik əmsalının yüksəldilməsi və digər faktorlar orta aylıq əməkhaqqının illik dinamikasının saxlanması üçün əsas iqtisadi vasitələr hesab olunur.

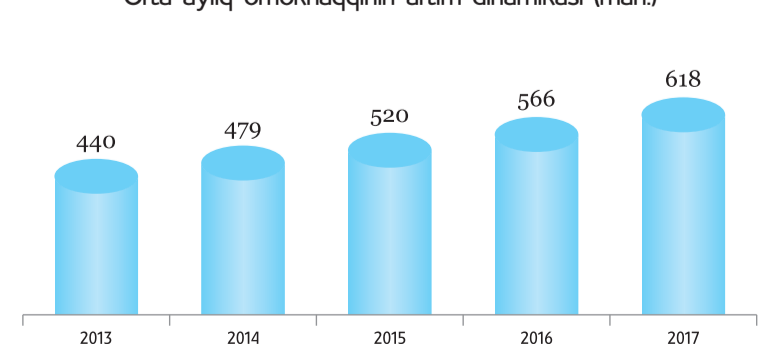
Hesablamalara görə, əməkhaqqı artımı təxminən 3,2 milyona yaxın vətəndaşı əhatə edir. Onların əksər hissəsi dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda, təhsil sistemində (422 min nəfər) və səhiyyə

sahəsində (təqribən 140 min nəfər) çalışanlardır. Əməkhaqqının artırılması sosial təminat, mədəniyyət, elm, gənclər və idman sahələrində çalışanları da əhatə edir. Təkcə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda 700 min nəfər çalışır. 1 milyon 209 min vətəndaşın isə pensiyaları artırılmışdır.

Minimum əməkhaqqı, yaşayış minimumu və ehtiyac meyarının məbləğinə görə, MDB ölkələri arasında Azərbaycanın göstəriciləri ən yaxşılar sırasındadır: Rusiya və Qazaxıstandan sonra 3-cü yerdədir. Ölkəmizdə həyata keçirilən sosial siyasətin əsas prioritetlərdən biri sosial sahədə inkışaf göstəricilərini Avropa Sosial Xartiyasının tələblərinə uyğunlaşdırmaq, ölkə üzrə ehtiyac meyarını yaşayış minimumuna çatdırmaqdır.

Elbrus CƏFƏRLİ

Orta aylıq əməkhaqqının artım dinamikası (man.)

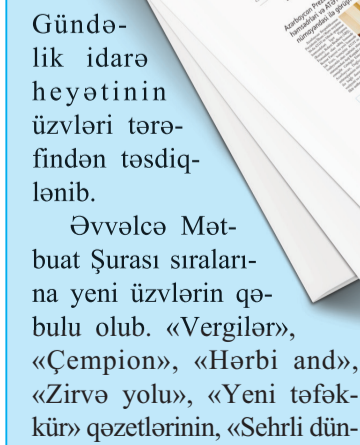
«Vergilər» qəzeti Mətbuat Şurasına üzv qəbul olunub

Noyabrın 1-də Azərbaycan Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin iclası keçirilib. Şuranın sədri Əflatun Amaşov iclası açaraq müzakirəsi təklif olunan məsələlər barədə məlumat verib.

Gündəlik idarə heyətinin üzvləri tərəfindən təsdiqlənib. Əvvəlcə Mətbuat Şurası sıralarına yeni üzvlərin qəbulu olub. «Vergilər», «Çempion», «Hərbi and», «Zirvə yolu», «Yeni təfəkkür» qəzetlərinin, «Səhrli dün-

ya», «Azərbaycanın dünyada səsi» jurnallarının, «qol.az», «axşam.az» saytlarının Mətbuat Şurasının sıralarına qəbulu barədə qərarlar çıxarılib. Lənkəranın və Bakının Binqədi rayonunun eyni adlı qəzetləri də Şuranın yeni üzvləri sıralarına

qəbul edilib. Daha sonra Mətbuat Şurasının Şirkətlər üzrə Komissiyasının və «Reket» jurnalistsikaya qarşı mübarizə Komissiyasının rəyləri əsasında qərarlar çıxarılib.

Qarşılıqlı etimada əsaslanan əməkdaşlıq formatı

Bakı Şəhər Vergilər Departamentində (BŞVD) özəl vergi məsləhəti xidməti göstərən şəxslər və sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələri ilə «Vergi partnyorluğu sazişi» mövzusunda görüş keçirildi.

Əvvəlcə tədbir iştirakçılarına «Vergi partnyorluğu sazişi» ilə bağlı qanunvericiliyə və Vergi Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə edilmiş dəyişikliklər, qəbul olunmuş qərarlar, sazişin forması və bağlanması qaydaları haqqında slaydlar təqdim olundu. Təqdimatdan sonra Departamentin Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin məlumatlandırma və vergi təbliğati şöbəsinin rəisi Məhərrəm Əmiraslanov mövzu ilə bağlı ətraflı izahatlar verdi. Qeyd olundu ki, vergilər nazirinin müvafiq əmrinə əsasən, vergi ödəyiciləri ilə «Vergi partnyorluğu sazişi» bağlamalı olan vergi orqanlarının siyahısı müəyyənləşdirilmiş, yerli vergi orqanlarına ödəyicilərin məlumatlandırılması və maarifləndirilməsi üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi barədə tapşırıqlar verilmişdir. Tapşırıqların icrası ilə əlaqədar Bakı Şəhər Vergilər Departamentində qeydiyyatda olan 6849 ƏDV, 50634 sadələşdirilmiş vergi ödəyicisinə, özəl vergi məsləhəti xidməti göstərən 223 şəxsə və sahibkarların 86 ictimai təşkilatına bildirişlər göndərilmiş, bildirişlərə qeyd olunan sənədlər əlavə olunmuşdur.

BŞVD-nin Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin rəisi Elman Dadaşov «Vergi partnyorluğu sazişi»nin bağlanması qaydalarından, ödəyicilər üçün əhəmiyyətindən danışaraq bildirmişdir ki, saziş vergi orqanı ilə vergi ödəyicisi arasında vergi risklərinin minimumlaşdırılması məqsədilə könnüllü şəkildə bağlanmış niyyət razılaşmasıdır. Sazişin bağlanması üçün vergi ödəyicisi vergi orqanına müraciət edir, vergi orqanı müraciətə baxaraq 15 gün müddətində ya sazişin bağlanmasının mümkünliyü, ya da bağlanmasından imtina edilməsi barədə vergi ödəyicisinə yazılı məlumat verir. Vergi ödəyicisinin vergi borcu oldu-

«Vergi partnyorluğu sazişi» ilə bağlı maarifləndirici tədbirlər davam etdirilir

ğu və ya vergidən yayınması aşkar edildiyi halda, sazişin bağlanmasından imtina edilə bilər. Həmçinin, vergi orqanı tərəfindən vergi ödəyicisinə nəzarət tədbiri ilə bağlı yekun qərar çıxarılmadıqda sazişin bağlanması mümkün deyil.

Sazişin bağlanması məqsədilə vergi ödəyicilərinin seçimi zamanı ilkin olaraq sertifikatlaşdırılmış program təminatı ilə mühasibat uçotu aparən vergi ödəyicilərinə, ƏDV ödəyicilərinə, maliyyə xidmətlərini həyata keçirən kredit və sığorta təşkilatlarına, vergi ili ərzində yaranmış vergi öhdəliklərini tam və vaxtında icra edən, habelə alqı-satqı əməliyyatlarını nağdsız qaydada həyata keçirən vergi ödəyicilərinə üstünlük verilir.

Sənəd vergilərin ödənilməsi ilə bağlı könnüllü əmələtə səviyyəsinin artırılması istiqamətində partnyorluq etmək, çevik və səmərəli vergi nəzarəti yaratmaq, sahibkarlığa lüzumsuz müdaxilələrin qarşısını almaqla onun inkişafını stimullaşdırmaq, əməkdaşlığa və şəffaf münasibətlərə əsaslanan birgə fəaliyyəti təmin etmək kimi mühüm məqsədləri müəyyənləşdirilir.

E.Dadaşov bildirmişdir ki, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin qarşılıqlı etimada əsaslanan çevik və şəffaf mexanizmlər əsasında qurulması prioritet məqsədlərdəndir. Bu mənada, yeni tərəfdaşlıq sənədi hər iki tərəf üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etməklə yanaşı, biznes mühitinin liberallaşdırılması tədbirlərinin davamı kimi dəyərləndir-

ilməlidir: «Vergi partnyorluğu sazişi» vergi ödəyicisinin vergidən yayınma risklərini minimumlaşdırmaqla bərabər, onun əlavə maliyyə itkilərinə məruz qalmasının qarşısını alır, inzibətçilik xərclərinin aşağı salınmasını təmin edir. Vergi ödəyiciləri tərəfindən təqdim edilən elektron məlumatlar elektron audit alətləri vasitəsilə birbaşa vergi orqanında emal olunacaq, nəticədə inzibati yük azalacaq.

Saziş vergi ödəyicisinə daxili nəzarət sisteminin gücləndirilməsinə də nəzərdə tutur, tərəflərin məsuliyyətini artırır. Tərəfdaşlıq sazişini imzalayan sahibkar elə hesab etməməlidir ki, bununla öhdəliklərdən azad olur, istədiyi kimi hərəkət edə bilər. Qanunu pozan hər kəs qanun qarşısında məsuliyyət daşıyır. Vergi nəzarətinin tətbiq olunacaq komponentlərinə kameral və səyyar vergi yoxlamaları, operativ vergi nəzarətindən tutmuş xronometraj metodla müşahidələrə kimi tədbirlər daxildir. Vergi ödəyicilərinin əsas məsuliyyətlərindən biri əmək qanunvericiliyinə düzgün əməl edilməsidir. Onların vergi orqanı qarşısında götürdüyü öhdəliyə əsasən, işçilərlə əmək müqavilələri bağlanmalı və hesabatlarda işçilərə verilən əməkhaqqının məbləği düzgün göstərilməlidir».

...Qarşılıqlı anlaşma şəraitində keçən tədbirdə ictimai təşkilatların və özəl vergi məsləhəti xidməti göstərən şirkətlərin əməkdaşları öz fikirlərini bölüşdülər. Onlar «Vergi partnyorluğu sazişi»nin əhəmiyyəti barədə vergi ödəyicilərinin daha geniş məlu-

matlandırılması zərurətini xüsusi vurğuladılar.

«Azəl iş» müəssisəsinin əməkdaşı Elzadə Süleymanova: «Biz ictimai təşkilatın nümayəndəsi kimi ölkədə sahibkarlığın inkişafına göstərilən davamlı qayğının, müntəzəqi islahatların geniş şəkildə təbliğində maraqlı tərəf kimi çıxış edirik. Son dövrlərdə Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərin, o cümlədən «Vergi partnyorluğu sazişi»nin ödəyicilər üçün əhəmiyyəti barədə geniş izahlar verməyə çalışırıq».

Gənclərin Maarifləndirilməsi Dəstəyi İctimai Birliyinin sədri Rüşfə Cahangirzadə: «Hesab edirəm ki, bu saziş vergi inzibətçiliyi prosesini daha da təkmilləşdirməklə yanaşı, vergi orqanları ilə ödəyici arasında münasibətlərin tamamilə yeni əsasda qurulmasına imkan verəcək».

«İntellektual» Hüquq Mərkəzinin əməkdaşı İlqar İsayev: «Vergi ödəyiciləri üçün əla fürsət yarandı. Onlar vergi ilə bağlı hər hansı problemin qarşısını əvvəlcədən almaq, ən əsası, vergi yoxlamaları ilə üzləşməmək imkanı qazanırlar. Bunun üçün vergi orqanları ilə partnyorluq sazişi bağlamaq kifayət edir».

«Ramin» firmasının nümayəndəsi Aida Ədilova: «Vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsində əməkdaşlıq mexanizmləri daim yeniləşir, bu saziş isə ilk növbədə, vergi ödəyicisində inam və məsuliyyəti gücləndirir, vergi risklərinin minimumlaşdırmağa xidmət edir».

Elbrus CƏFƏRLİ

Akif Musayev
Azərbaycan Respublikası
vergilər nazirinin müavini

Rakurs

Vasitəli vergilər və onların tətbiqi

Əksər ölkələrin vergi sistemlərində birbaşa vergilərlə yanaşı, vasitəli vergilər də tətbiq olunur. Birbaşa vergilər bilavasitə vergi ödəyicisinin gəlir və əmlakına görə hesablandıqı halda, vasitəli (dolaylı) vergilər istehlakçılardan malın, işin, xidmətin qiymətinə əlavə olunmaqla tutulur. Birbaşa vergilərin tətbiqi zamanı vergi münasibətləri vergi ödəyicisi və dövlət arasında bilavasitə qurulur, vasitəli vergilərin tətbiqi zamanı isə dövlətlə istehlakçılar arasında vergi münasibətlərinin qurulması malları (işləri, xidmətləri) təqdim edən şəxslər vasitəsilə həyata keçirilir. Vasitəli vergilərin malların (işlərin, xidmətlərin) qiymətinə əlavə olunmasına görə, onların məbləğinin vergi ödəyicisinin gəlir və əmlakından birbaşa asılılığı yoxdur. Bu vergiləri malları (işləri, xidmətləri) böyük məbləğlərdə istehlak edən şəxslər daha çox həcmdə ödəmiş olurlar.

Vasitəli vergilərin əsas üstünlüklərindən biri budur ki, onların tətbiq olunması iqtisadiyyatın tənzimlənməsi prosesində səmərəli maliyyə aləti kimi çıxış edir. Geniş şəkildə tətbiq edildiyinə görə ümumi vergi daxilolmalarının tərkibində vasitəli vergilər daha yüksək xüsusi çəkiyə malikdir. Vasitəli vergilər, əsasən, gündəlik tələbat mallarına görə tutulduğu üçün onların büdcəyə daxil olması daha az müddət tələb edir, bu da büdcə xərclərinin maliyyələşdirilməsində onların rolunu artırır.

Vasitəli vergilər dövrüydən hesablandığına görə, onlar üzrə daxilolmaların həcmi həmişə qiymətlərə mütənəşib olaraq artır

Dünya təcrübəsində vasitəli vergilərin ən geniş yayılmış növlərinə ƏDV və aksizlər aid edilir. ƏDV istehsal və tədavi üçün bütün mərhələlərdə istifadə edilən məhsulların (işlərin, xidmətlərin) satış dəyəri ilə onların istehsalına çəkilən xərclər arasında fərqə bərabər müəyyən olunur. Bu vergi dünyanın 120-dən çox ölkəsində tətbiq edilir. Dünyada ilk dəfə ƏDV-nin tətbiqi ideyası 1919-cu ildə almaniyalı sahibkar Vilhelm Siemens tərəfindən irəli sürülmüşdür. Vergi malların (işlərin, xidmətlərin) satış dəyərindən hesablandıqı üçün əvvəllər bu vergini dövrüydən hesablanan vergi adlandırılırdı. Lakin ƏDV-ni müasir formasını Siemens tətbiq etməmişdir. Bir müddət sonra fransız Maris Lore tərəfindən ƏDV-nin əsas prinsipləri işlənmiş və onların tətbiqinə başlanılmışdır. Praktikiada ƏDV-nin tətbiqi ilə bağlı ilk sınaqlar Afrikanın Kot-d'İvuar ölkəsində 10 il ərzində keçirilmişdir. ƏDV-nin müasir forması 1954-cü ildə Fransada tətbiq olunmuşdur.

ƏDV-nin tətbiqində əsas məsələlərdən biri xarici ölkələrlə aparılan əməliyyatların vergiyə cəlb olunmasıdır. Beynəlxalq təcrübədə xarici ölkələrlə aparılan əməliyyatlarda ƏDV-nin tətbiqi iki fərqli prinsip əsasında həyata keçirilir. Bunlardan birincisi ƏDV-nin tətbiqinin istehlak ölkəsi prinsipi əsasında həyata keçirilməsidir. Bu prinsipə əsasən, ƏDV malların istehsal edildiyi yerdən asılı olmayaraq onların istehlak edildiyi ölkədə tətbiq olunmasıdır. Bu zaman malların idxalından ƏDV hesablanır, ixracdan isə vergi tutulmur. İkinci prinsip ƏDV-nin mənşə ölkəsi əsasında tutulması ilə bağlıdır. Bu prinsip tətbiq olunarkən mallar yalnız istehsal edildiyi ölkədə vergiyə cəlb olunur və birinci prinsipdən fərqli olaraq ixracdan vergi tutulur, malların idxalından isə ƏDV hesablanmur. Avropa Birliyinə daxil olan ölkələrdə ƏDV birinci prinsip əsasında tətbiq edilir.

ƏDV-dən sonra vasitəli vergilərin geniş yayılmış növünə aksizlər aid edilir. Təcrübədə aksiz tutulan mallar, adətən, gömrük rüsumları tutulan mallar ilə eyni status daşıyır. Bu ondan irəli gəlir ki, aksizlər yaranarkən ilkin olaraq rüsum şəkildə tətbiq edilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, vasitəli vergilər dövrüydən hesablandıqına görə, onlar üzrə daxilolmaların həcmi həmişə qiymətlərə mütənəşib olaraq artır. Bunun nəticəsində qiymətlərin artması ilə əlaqədar əhalinin sosial müdafiəsinə tələb olunan büdcə-maliyyə imkanları təmin edilmiş olur. Bundan əlavə, vasitəli vergilərin bu xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla iqtisadi bəhrələni artırmaq zamanı vergilərin istehlakdan tutulması tendensiyası obyektiv bir qanunauyğunluq kimi meydana çıxmışdır. Bu həm də onunla əlaqədardır ki, istehsal həcmində aşağı düşdüğü zaman vergitutma bazasının məhdudlaşması baş verir. Lakin istehsalın azalmasına baxmayaraq, belə situasiyalarda dövlətin xərclərini əvvəlki səviyyədə qalır, bəzən isə hətta artmış olur. Böhran zamanı məşğulluq səviyyəsi aşağı düşdüğü üçün əhalinin sosial təminatının gücləndirilməsi məqsədilə xərclər strukturunun dəyişdirilməsi və yenidən baxılmasına, cəmiyyət üçün daha mühüm olan sahələrdə xərclərin artırılmasına zərurət yaranır. Bunlarla əlaqədar olaraq, vergi yükünün malların (işlərin, xidmətlərin) istehsalçılarından onların istehlak edən şəxslərin üzünə köçürülməsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Qeyd olunanlar isə vasitəli vergilərin bərabərliyi və yenidən bölüşdürmə proseslərində sosial əhəmiyyətli rolunun olduğunu sübut edir.

Vasitəli vergilərin bu növ xüsusiyyətlərindən dünya təcrübəsində geniş şəkildə istifadə olunur. Buna görə də iqtisadiyyatda qeyri-sabitlik yaranan dövrlərdə vasitəli vergilərin ümumi vergi daxilolmalarında xüsusi çəkisində artım müşahidə olunur. Göstərilənlərdən belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, vasitəli vergilərin tətbiqi ilə bağlı daim dərindən və ətraflı təhlillər aparılmalı, onların tətbiqinin obyektiv əsaslarını, aydın hesablama və uçot prinsiplərinin müəyyənləşdirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edən amillərdir.

Vergi ödəyicilərinin işgüzar görüş yeri

Son illər respublikanın şimal bölgəsinin sürətli inkişafı və turizm potensialı ilə seçilən rayonlarından olan Qusarda işgüzar həyatın dinamikliyi bu ünvanda daha qabarıq hiss olunur: vergi ödəyiciləri onları maraqlandıran müxtəlif məsələlərlə bağlı ilk olaraq 3 saylı Ərazi Vergilər İdarəsinin (ƏVİ) rayonda yerləşən Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzinə üz tutur, burada yaradılmış əlverişli imkanlardan maksimum dərəcədə bəhrələnilirlər. 2012-ci ilin fevralından vergi ödəyicilərinin istifadəsində olan mərkəz müasir inzibati binası və infrastrukturunu, maddi-texniki imkanları, yeni iş üslubu və keyfiyyətli xidmətləri ilə vergi ödəyicilərinin etimadını qazanıb.

Vergi ödəyicilərinin işi asanlaşdırılır

İnkişaf edən müasir vergi sisteminin əsas hədəflərindən biri ölkədə vergi ödəyicilərinin maarifləndirilməsi, məlumatlandırılması və ünvanlı vergi xidmətlərinin göstərilməsi, sahibkarlarla münasibətlərin sivil məcrada qurulması, ölkədə liberal vergi mühitinin formalaşdırılmasıdır. Mövcud infrastruktur və maddi-texniki baza, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları Qusardakı xidmət mərkəzinin əməkdaşlarının səmərəli fəaliyyətinə, habelə məsləhət və texniki yardım üçün müraciət edən sahibkarlara yüksək səviyyəli xidmətlər göstərməyə imkan yaradır.

Əslində, ölkə ərazisində bu cür mərkəzlərin yaradılması təşəbbüsü regionların sürətli sosial-iqtisadi inkişafı şəraitində vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsində hesablanıb. Əvvəllər müxtəlif xidmət və məsləhət üçün xeyli məsafə qət edərək 3 saylı ƏVİ-nin yerləşdiyi Quba rayonuna gəlmək

məcburiyyətində qalan, vaxt və maliyyə itkisinə məruz qalan vergi ödəyiciləri indi məhz yaşadığı rayondakı xidmət mərkəzinə üz tuturlar.

Müasir tələblərə cavab verən iş üsulu

Qusar Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzində çalışan müfəttişlərin məsuliyyəti, peşəkarlığa əsaslanan çevik fəaliyyəti nəticəsində burada fiziki və hüquqi şəxslərə göstərilən xidmətlərin çeşidi və səviyyəsi paytaxtla müqayisədə heç də geri qalmır. Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər daim təkmilləşdirilir, müasir dövrün tələbləri səviyyəsində qurulur. Nazirliyin tətbiq etdiyi innovasiyaların, elektron xidmətlərin, habelə Vergi Məcəlləsinə, normativ-hüquqi aktlara əlavə və dəyişikliklərin mahiyyətinin vergi ödəyicilərinə düzgün çatdırılması, onların hərtərəfli maarifləndirilməsi mərkəzin fəaliyyətində prioritet təşkil edir.

Vergi ödəyicilərinə xidmət mör-

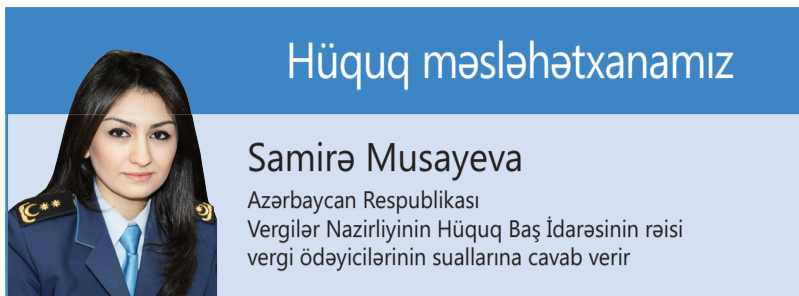
kəzinin əməkdaşları bura gələn hər bir vergi ödəyicisini diqqət və səmimiyyətlə qarşılayırlar. Müasir kompüterlərlə, sürətli internetlə təchiz olunmuş mərkəzin son vaxtlar Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemində (AVİS) inteqrasiya etməsi vergi ödəyiciləri ilə aparılan işin keyfiyyətinə müsbət təsir göstərib. Vergilərə aid maarifləndirici kitab, buklet, broşür və digər əyani vəsaitlərlə təchiz olunmuş mərkəzdə sahibkarlar vergi-tutmaya dair istənilən məsələni öz-ləri üçün aydınlaşdırmaqla bilirlər.

Vergi ödəyicilərinə səyyar xidmətlər göstərilir

İş günü ərzində mərkəz səhər saat 9.00-dan axşam 18.00-dək orta hesabla 30-40 nəfər vergi ödəyicisini qəbul edir. Burada eyni vaxtda 3-4 vergi ödəyicisinə xidmətlərin göstərilməsi üçün şərait var. 2013-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında mərkəzdə 2824 vergi ödəyicisi qəbul edilib və onlara 19500-dən çox xidmət göstərilib.

Davamı 5-ci səhifədə

Hüquq məsləhətxanamız

Samirə Musayeva

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq Baş İdarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Vergi partnyorluğu

«Vergi partnyorluğu sazişi» nədir
və vergi ödəyicisi həmin sazişi bağlamaq üçün
hansı qaydada müraciət etməlidir?

Vergi Məcəlləsinin (VM) 13.2.49-cu maddəsinə əsasən, «Vergi partnyorluğu sazişi» vergi orqanı ilə vergi ödəyicisi arasında vergi risklərinin minimallaşdırılması məqsədi ilə könlü şəkildə bağlanmış niyyət razılaşmasıdır. 13.2.48-ci maddəyə müvafiq olaraq vergi risklərinin minimallaşdırılması ödəyicinin vergi hesablamalarının tam və ya qismən yerinə yetirməsinə mənfəət təsirlərinin azaldılması və ya aradan qaldırılmasıdır. 15.1.15-1-ci maddədə isə vergi risklərinin minimallaşdırılması məqsədi ilə «Vergi partnyorluğu sazişi» bağlamaq üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Vergilər Nazirliyi) müəyyən etdiyi formada ərizə ilə vergi orqanlarına müraciət etmək hüququ, 23.1.15-2-ci maddədə vergi orqanlarının vergi risklərinin minimallaşdırılması məqsədi ilə vergi ödəyiciləri ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Nazirlər Kabineti) müəyyən etdiyi qaydada və formada «Vergi partnyorluğu sazişi» bağlamaq hüququ müəyyən edilmişdir.

Vergilər nazirinin 2013-cü il 2 iyul tarixli əmri ilə «Vergi partnyorluğu sazişi» bağlamaq üçün Ərizə forması, Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 19 iyul tarixli 190 nömrəli qərarı ilə «Vergi partnyorluğu sazişinin forması» və «Vergi partnyorluğu sazişinin bağlanması Qaydaları» (bundan sonra - Qaydalar) təsdiq edilmişdir.

Qaydaların 2.1-ci bəndinə əsasən, sazişin bağlanması məqsədi ilə vergi ödəyiciləri Vergilər Nazirliyinin müəyyən etdiyi formada ərizə ilə vergi orqanına müraciət edirlər. Qaydaların 2.2-ci bəndinə müvafiq olaraq vergi orqanı daxil olmuş müraciətə baxaraq 15 gün müddətində Sazişin bağlanmasının mümkünlüyü və ya bağlanmasından imtina edilməsi barədə vergi ödəyicisi

cisinə yazılı məlumat verir. Qaydaların 2.3-cü bəndinə əsasən, vergi orqanı tərəfindən sazişin bağlanmasından imtinaya səbəb olan hallar aşağıdakılardır:

- vergi ödəyicisinin Vergilər Nazirliyinin səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə bağlı dövlət büdcəsi qarşısında öhdəlikləri olduqda;
- vergi orqanı tərəfindən vergi ödəyicisinin fəaliyyəti ilə bağlı həyata keçirilən nəzarət tədbirlərinin nəticəsi üzrə yekun qərar çıxarılmadıqda;
- vergi orqanının əldə etdiyi mənbəyi bəlli olan hər hansı məlumat əsasında vergi ödəyicisinin gəlirlərinin və ya vergitutma obyektinin gizlədilməsi (azaldılması) müəyyən edildikdə.

Qaydaların 2.4-cü bəndinə əsasən, sazişin bağlanması məqsədi ilə müvafiq qaydada müraciət edən vergi ödəyicilərinin seçimi zamanı ilkin olaraq aşağıdakı vergi ödəyicilərinə üstünlük verilir:

- sertifikatlaşdırılmış proqram təminatı ilə mühasibat uçotu aparən vergi ödəyicilərinə;
- ƏDV ödəyicilərinə və maliyyə xidmətlərini həyata keçirən kredit və sığorta təşkilatlarına;
- vergi ili ərzində yaranmış vergi öhdəliklərini tam və vaxtında icra edən vergi ödəyicilərinə;
- alqı-satqı əməliyyatlarını nağdsız qaydada həyata keçirən vergi ödəyicilərinə.

Qaydaların 2.6-cı bəndində qeyd edilmişdir ki, saziş VM ilə müəyyən edilən bütün vergi tutulan əməliyyatları və vergi növlərini əhatə edir.

Qaydaların 2.8-ci bəndinə əsasən, sazişi ləğv etməzdən əvvəl bu barədə qərarı qəbul etməyi 15 (on) gün müddətində digər tərəfə niyyətini və əsaslandırılmış səbəbləri əks etdirən yazılı məlumat təqdim etməlidir.

Suallarınızı redaksiyamızın ünvanına: AZ 1073, Bakı ş., Landau küç., 16 və ya s.musayeva@taxes.gov.az elektron poçt ünvanına göndərə bilərsiniz.

Əhaliyə təklif olunan istehlak kreditlərinin faizləri yüksəkdir

Məsələnin Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılaacağı bildirilir

Azərbaycanda kommersiya banklarının əhaliyə təklif etdikləri istehlak kreditlərinin faizlərinin yuxarı olması hazırda aidiyyəti hökumət qurumları da müəyyən tədbirlər görməyə sövq edir. 2014-cü ilin dövlət büdcəsinin Milli Məclisdə müzakirəsi zamanı bu məsələ ətrafında da müzakirələr aparılacağı gözlənilir. Milli Məclisin iqtisadi siyasət komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə bildirib ki, maliyyə bazarında kreditlərə çıxış imkanlarının, habelə girov təminatı ilə bağlı prosedurların asanlaşdırılmasına, istehlak kreditlərinin faizlərinin aşağı salınmasına ehtiyac var.

İstehlak kreditlərinin faiz dərəcələri ilə bağlı mövcud problemlər bank sektorunda dövlət tənzimlənməsini həyata keçirən Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) da diqqət mərkəzindədir. Ölkənin hazırkı dinamik inkişaf tempi - maliyyə bazarının sabitliyi, bankların likvidliyinin yüsəlməsi və istehlak kreditlərinə tələbin artması bu istiqamətdə inzibati və təşviqədi tədbirlərin həyata keçirilməsini zəruri edir. Bu realığı nəzərə alan AMB ilin əvvəlində uçot dərəcəsinə 4,75%-ə, Əmanətlərin Sığortalannması Fondu isə sığortalanan əmanətlər üzrə faizlərin yuxarı həddini 12%-dən 10%-ə endirib. Lakin bu və digər tədbirlərə baxmayaraq, vətəndaşlara təklif edilən istehlak kreditlərinin faizlərində ciddi azalma müşahidə olunmur. Qlobal maliyyə böhranının ölkə iqtisadiyyatına mənfəət təsirləri çoxdan aradan qaldırılmasa da, kommersiya bankları 2008-2010-cu illərdə olduğu kimi, istehlak kreditlərinin əhaliyə 24-32, biznes və digər kreditləri 18-27%-lə təklif edirlər. Yerli bankların kredit portfelinin əsasını təşkil edən istehlak kreditləri üzrə orta illik faizlər Türkiyə və Rusiya banklarının faizlərindən xeyli yüksəkdir.

Bankların mənfəətlə işləməsi, depozitlərə görə faiz dərəcələrinin aşağı olması fonunda istehlak kreditlərinin bahalıqı müəyyən haqlı suallar doğurur. Məsələ burasındadır ki, faiz və uçot dərəcələrinin aşağı salınması, inflyasiyanın təkrəqəmliliyi, iqtisadi fəallığın artması kommersiya banklarının mənfəətini yük-

səldir. Buraya kredit resurslarına tələb və təklif arasında optimal balansın təmin edilməsi, rəqabət güclənməsi, vergi güzəştlərinin tətbiqi kimi amilləri də əlavə etmək olar. Təsədüfi deyil ki, son illər bankların kredit portfelinin həcmində kəskin artım müşahidə edilir. Respublikada fəaliyyət göstərən kredit təşkilatlarının məcmu kredit qoyuluşlarının həcmi 2013-cü il sentyabrın 1-nə 14 milyard 455,1 milyon manat təşkil edib. AMB-dən bildirildiyinə görə, bu göstərici 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 3 milyard 397,3 milyon manat və ya 30,7% çoxdur. Göstərilən müddətdə kredit qoyuluşlarının həcmində 2 milyard 211,4 milyon

mu bank aktivləri 3 milyard 907 milyon manat və ya 26% artıb. Kommersiya banklarının likvidlik probleminin olmadığını göstərən mühüm amillərdən biri də əmanətlərin həcmində ilbəil yüksək təpmlə artmasıdır. Ölkə banklarının kredit resurslarının böyük bir hissəsi - təqribən 40-45%-i əmanətlər hesabına formalaşır. Ölkə əmanətlərinin həcmində dinamik artımı isə faiz dərəcələrinin aşağı salınmasına imkan yaradır. Belə ki, bank təşkilatlarında fiziki şəxslərin yerləşdirdiyi əmanətlərin ümumi həcmi 2013-cü il sentyabrın 1-nə 6 milyard 90,4 milyon manat təşkil edib. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əmanətlərin həcmi 1 milyard

ramov hesab edir ki, Azərbaycanda kreditlərin faiz dərəcələrinin yüksək olması xaricdən cəlb olunan vəsaitlərin bahalıqı ilə şərtlənir: «Kreditlərin baha olmasının əsas səbəblərindən biri budur ki, bankların cəlb etdiyi kredit resursları bahalıdır. Ona görə də banklar daha yüksək faizlə kreditlər təklif etmək məcburiyyətində qalırlar. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanda kommersiya banklarının cəlb etdikləri vəsaitlərin cəmi 5%-i Mərkəzi Bankın mərkəzləşdirilmiş kredit resurslarıdır. Digər 95% isə kənar mənbələr hesabına cəlb edilən vəsaitlərdir. Lakin bankların özündən əsaslı olan səbəblər də mövcuddur: kommersiya bankları Avropa banklarından kreditləri illik cəmi 11-12%-lə götürdükləri halda, fiziki və hüquqi şəxslərə, vətəndaşlara 25-30%-lə təklif edir-

manat və ya 18,1% artım müşahidə olunub. Kredit qoyuluşlarının tərkibində aparıcı yeri isə istehlak kreditləri tutur: ev təsərrüfatlarına verilən kreditlərin həcmi 5 milyard 572,6 milyon manat və ya ümumi həcmi 38,6%-ni təşkil edir. Sonrakı yerləri 15,5% payla inşaat və əmlak, 15,3% payla ticarət və xidmət sahələri tuturlar.

Bazar qaydalarına görə, istehlak kreditlərinin faizlərinin yuxarı olması əsasən maliyyə ehtiyatlarının azlığı ilə şərtlənir. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bankların aktivlərinin ümumi həcmi isə 2013-cü il sentyabrın 1-nə 18 milyard 918,9 milyon manat təşkil edib. İllik müqayisədə mə-

627,8 milyon manat və ya 36,5% artıb.

Hazırda vətəndaşlara təklif edilən depozitlərin faiz dərəcələrinin 13-14%-dən çox olmadığını, eləcə də 10%-dən yuxarı əmanətlərin sığortalanmadığını nəzərə alaraq istehlak kreditlərinin bahalıqı aydın sezilir. Bəzi hallarda arayırsız və girovsuz, yalnız şəxsiyyət vəsiqəsi ilə təklif olunan istehlak kreditlərinin geri qaytarılmasında da ciddi problemlər meydana çıxır. Kredit qoyuluşlarında vaxtı keçmiş kreditlərin həcmi 2013-cü il sentyabrın 1-nə 764,8 milyon manat təşkil edib. Bu da illik müqayisədə 33,1 milyon manat və ya 4,5% çoxdur.

İqtisadçı ekspert Vüqar Bay-

lör. Bundan başqa, depozitlər üzrə orta illik faiz dərəcəsi 8% olduğu halda, kredit faizləri bundan 3-4 dəfə yüksəkdir. Kredit faizlərinin yüksək olması həm də problemlə kreditlərin ildən-ilə çoxalmasına səbəb olur. Bu baxımdan, bankların kredit resurslarının daxili imkanlar hesabına artırılması hesabına kreditlərin ucuzlaşdırılmasına nail olmaq mümkündür».

Ümumilikdə, Milli Məclisdə aparılacaq müzakirələrin yekunu kimi qəbul ediləcək qərarlar nəticəsində ölkədə kreditlərin faiz dərəcəsinin azalması və adekvat olaraq iqtisadiyyata investisiya qoyuluşlarının həcmində artması gözlənilir.

S.ELMANOĞLU

İnkişaf etmiş ölkələrdən irəlidə...

Azərbaycan əmlakın qeydiyyatı göstəricisi üzrə dünyada 13-cü yerdədir

Əmlak hüquqlarının təminatı və bu sahədə yeni dövrün tələblərinə cavab verən texnoloji yeniliklərin tətbiqi respublikamızda biznes mühitinin liberalizasiyasını şərtləndirən mühüm amillərdən biri kimi qeyd olunur.

Bu sahədə həyata keçirilən sistemli islahatların nəticəsi kimi bir sıra beynəlxalq təşkilatların və maliyyə qurumlarının hesabatlarında Azərbaycanın reytingi ildən-ilə yüksəlir. Dünya Bankı və Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının birgə hazırladıqları «Doing Business - 2014» hesabatında respublikamızın «əmlakın qeydiyyatı» göstəricisi üzrə dünyada 13-cü yerdə qərarlaşması mükiyyət münasibətlərinin hüquqi tənzimlənməsinə xidmət edən səmərəli islahatların beynəlxalq miqyasda yüksək dəyərləndirildiyini bir daha göstərir.

Müqayisə üçün bildirik ki, hesabatda Azərbaycanın aid edildiyi Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya regionunda əmlakın qeydiyyatı üzrə orta göstərici 59-dur. Əmlakın qeydiyyatına görə qonşu ölkələrdən Rusiya 17-ci, Türkiyə 50-ci, İran 168-ci yerdədir. Hesabatda ABŞ 25-ci, Avstriya 36-cı, Böyük Britaniya 68-ci, Almaniya 81-ci, Fransa 149-cu yerdə qərarlaşıb.

Hesabatda əsasən, Azərbaycanda əmdakın qeydiyyatı üçün cəmi 4 prosedur və ən çoxu 11 gün, Av-

ropa və Mərkəzi Asiya regionunda isə 6 prosedur və 26,5 gün müddət tələb olunur. Respublikamız bu göstəriciyə görə dünyanın inkişaf etmiş ölkələrini də geridə qoyur. Belə ki, ABŞ-da eyni prosesin yekunlaşması 4 prosedur və 12 günə, Almaniya-da 5 prosedur və 40 günə, Böyük Britaniya-da 6 prosedur və 21,5 günə, Fransada 8 prosedur və 49 günə, Belçikada 8 prosedur və 64 günə başa gəlir.

Mükiyyət hüquqlarının təmini sahəsində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirən respublikamız adekvat olaraq «Investorların maraqlarının qorunması» indeksi üzrə də mövqeyini yaxşılaşdırıb. 2012-ci ildə eyni indiktorada 25-ci olan Azərbaycan bu il 22-ci yerə yüksəlib. Respublikamızın hər iki göstərici üzrə nümayiş etdirdiyi uğurlu nəticə, ilk növbədə, son illər şəffaflığın təmin edilməsi və korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin mühüm tərkib hissəsi sayılır.

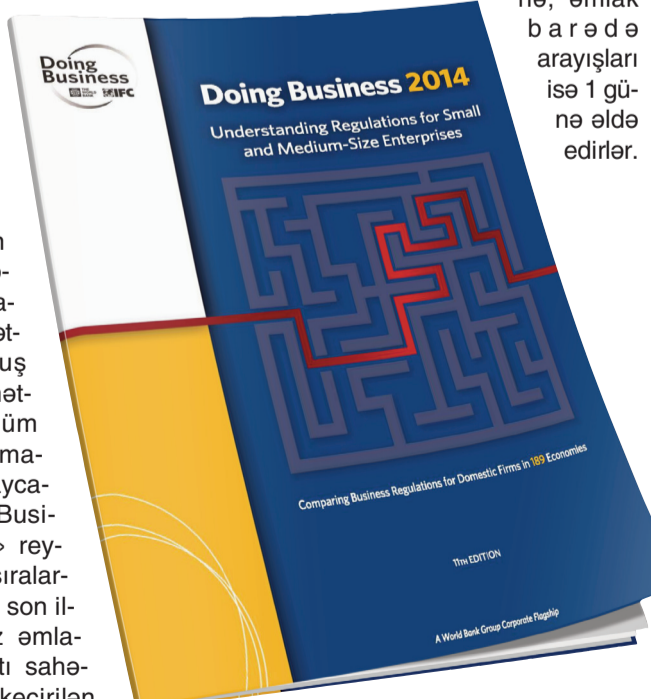
2009-cü ildə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 29-cu maddəsinə ümumxalq referendumu ilə edilməsi əlavəyə görə, mükiyyətin qabaqcadan dəyərini ədalətli ödəmək şərti ilə yalnız dövlət ehtiyatları üçün özgəninkiləşdirilməsinə yol verilir. Başqa sözlə, yeni əlavə ilə əmlakın «ictimai eh-

tiyaclar» naminə özəlləşdirilməsi yol verilmir. Şübhəsiz ki, bu, vətəndaşların, eləcə də sahibkar-

ların əmlak hüquqlarının etibarlı müdafiəsinə hesablanmış bir addım olub.

Ümumilikdə, əmlakın özəlləşdirilməsi və qeydiyyatı sahəsində tətbiq olunan elektron xidmətlər də mühüm əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycanın «Doing Business - 2014» reytingində ön sıralarda yer alması son illər daşınmaz əmlakın qeydiyyatı sahəsində həyata keçirilən müntəzəm islahatlarla - müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının və modern idarəetmə sistemlərinin tətbiqi, habelə qeydiyyat prosedurlarının sadələşdirilməsi ilə bağlıdır. Qaydaların sadələşməsi ilə qeydiyyat müddətləri də kifayət qədər qısa-

lıb: sadələşmədən sonra vətəndaşlar mükiyyət hüquqlarının təkrar qeydiyyatına dair çıxarışları 7 günə, əmlak barədə arayışları isə 1 günə əldə edirlər.

Bundan başqa, müasir informasiya-texnologiyaların tətbiqi ilə Daşınmaz Əmlakın Milli Qeydiyyat Sistemi və vahid korporativ kompüter şəbəkəsinin yaradılması da respublikamızın reytinginə müsbət təsirini göstərib. Yeni yaradılmış Elektron Xidmət-

lər Portalında vətəndaşlara daşınmaz əmlak məsələləri ilə bağlı 16 elektron xidmət təklif olunur. Elektron xidmətlər sayəsində heç bir yerə getmədən, əlavə vaxt sərf etmədən daşınmaz əmlakın qeydiyyatı üçün real vaxt rejimində müraciət etmək imkanı yaradılıb. Müraciətlərin elektron qəbulu qeydiyyat prosesini operativ və daha etibarlı edib. İndiyədək elektron xidmətlər vasitəsilə 7000-ə yaxın müraciətin qəbulu vətəndaşların innovativ yeniliklərə artan marağının təzahürüdür.

Həyata keçirilən tədbirlər sayəsində son iki ildə respublikada daşınmaz əmlakın qeydiyyatı sürətlənərək maksimum həddə çatıb. Bu rəqəm 2011-ci ildə 147 min, 2012-ci ildə isə 151 min olub. Bu ilin 9 ayı ərzində 130 minə yaxın daşınmaz əmlakın qeydiyyatı aparılıb.

Tezliklə tətbiqinə başlanılacaq daha bir yenilik isə daşınmaz əmlakın özgəninkiləşdirilməsi zamanı tələb olunan daşınmaz əmlaka dair məhdudiyət (yüklülük) barədə arayışların (Forma-1) real vaxt rejimində elektron qaydada verilməsi ilə əlaqədar olacaq. Hazırda daşınmaz əmlakla bağlı hüquqi əməliyyatların notariat orqanları ilə «onlayn» rejimdə,

yeni birbaşa internet vasitəsilə sürətli əlaqə yaradılmaqla aparılması istiqamətində ilkin hazırlıq işləri görülür. Daşınmaz əmlakın dövlət reyestrindən arayışların notariat idarələrinə real vaxt rejimində ötürülməsi, dövlət reyestrində olan məlumatların onlayn mübadiləsinə dair təkliflər hazırlanaraq hökumətə təqdim edilib. Bu məsələ Dünya Bankının dəstəyi ilə 2007-ci ildən indiyə kimi icra olunan «Daşınmaz əmlakın qeydiyyatı» layihəsində də yer alıb.

Bu tədbirlərin icrası nəticəsində daşınmaz əmlakın qeydiyyatı prosedurları daha da sadələşəcək, operativ və şəffaf olacaq. Qeydiyyat müddətləri daha da qısalacaq, sənədləşdirmə prosesinə sərf olunan vaxta qənaət ediləcək. Məqsəd həm də dövlət əmlakının idarə edilməsinin səmərəliliyinin artırılması, özəlləşdirmənin sürətləndirilməsi, bu sahədə investisiyaların cəlb olunması, regionların inkişafının təmini üçün özəlləşdirilən istehsal və emal yönümlü dövlət müəssisələrinin fəaliyyətinin bərpası, yeni iş yerlərinin açılmasıdır.

Əmlakın qeydiyyatı sahəsində davam etdiriləcək islahatlar ölkədə investorların maraqlarının qorunması və biznes mühiti sahəsində vəziyyəti daha da yaxşılaşdırmaqla, ümumilikdə, sahibkarların mənfəətlərinə tam cavab verir.

S.MUSTAFAVEV

Sahibkarlığa maliyyə dəstəyi mexanizmləri təkmilləşdirilir

Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi ardıcılığı, sistemliliyi və səmərəliliyi ilə diqqəti çəkir: bunun nəticəsi olaraq, 2013-cü ilin 9 ayında ölkədə biznes mühiti daha da liberallaşmış, qeyri-neft sektorunun real artımı təmin edilmişdir. İnkişafın real göstəricisi olan ümumi daxili məhsulun 5,4% artması da məhz uğurlu şəxələndirmə siyasətinin hesabına mümkün olmuşdur.

Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin 9 ayının sosial-iqtisadi yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə mütəmadi olaraq həsr olunmuş iclasında açıqlanmış rəqəmlər ölkədə sahibkarlığın inkişafına xidmət edən tədbirlərin praktik nəticələr verdiyini təsdiqləyir. Hesabat dövründə qeyri-neft sektorunun 10,4%, bu sahə üzrə vergi daxilolmalarının isə 11,3% artması özəl sektorun inkişafı istiqamətində həyata keçirilən qanunverici-institusional tədbirlərin, inzibati prosedurların sadələşdirilməsinin məntiqi nəticəsidir.

1 yanvar 2013-cü il tarixindən qüvvəyə minmiş Vergi Məcəlləsinə əlavə və dəyişikliklər sahibkarların marağı və mənafehinə xidmət etmək, həm də biznes mühtəyin yaxşılaşmasına ciddi tökən olmuşdur. Məcəllədə sahibkarlığın inkişafını stimullaşdıran mühüm yeniliklərin öz əksini tapması, sənaye və digər sahələrdə üzrə vergi güzəştlərinin tətbiqi, ümumilikdə, ölkəmizin Ümumdünya İqtisadi

Forumunun «Qlobal Rəqabət Qabiliyyəti İndeksi - 2013-2014» hesabatında 7 pillə irəliləyərək 148 ölkə arasında 39-cu yerdə qərarlaşmasını təmin etmişdir.

Son illər ölkədə inhisarçılığın, hüquq-mühafizə və icra strukturlarının iş adamlarının fəaliyyətinə müdaxiləsi, korrupsiya və rüşvətçilik hallarının aradan qaldırılması istiqamətində qətiyyətli addımlar atılır. Hesabat dövründə sahibkarlığın inkişafına mane olan bəzə neqativ halların qarşısının alınması tədbirləri diqqətdə saxlanılmaqla bu sahədə qanunvericilik təkmilləşdirilib. «Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında» Qanunun Milli Məclisdə qəbulu iş adamlarının marağı və mənafehinin etibarlı müdafiəsinə imkan yaradır. Qanuna əsasən, yüksək risk qrupuna aid sahibkarların fəaliyyəti ildə bir dəfədən çox olmayaraq, orta risk qrupuna aid edilənlər iki ildə bir dəfədən çox olmayaraq, kiçik risk qrupuna aid sahibkarlar isə üç ildə bir dəfədən çox olmayaraq yoxlanılacaqdır. Plan üzrə yoxlanmanın müddəti orta və kiçik sahibkarlara münasibətdə 5 iş günündən, iri sahibkarlara münasibətdə isə 10 gündən artıq olmamaqla aparılacaqdır. Plandankənar yoxlama isə müvafiq olaraq iri sahibkarlara münasibətdə 5 iş günündən, orta və kiçik sahibkarlara münasibətdə 3 iş günündən artıq olmamalıdır. Yeni qanunda bir sahibkarın bir

İş adamları güzəştli kredit almaq üçün elektron formada mürciət edə biləcəklər

neçə qurum tərəfindən yoxlanmasının qarşısını almaq üçün vahid məlumat reyestrinin yaradılması da nəzərdə tutulub. Plandankənar (növbədənə) yoxlamalar isə yoxlayıcı orqanın istəyi ilə deyil, məhz konkret qanunun tələb etdiyi hallarda keçiriləcəkdir. Bu cür yoxlamaların sonuncu yoxlama nəticəsində

Hesabat dövründə elektron xidmətlərin çeşidinin və səviyyəsinin yüksəldilməsi də özəl sektorun inkişafına xidmət edən tədbirlər sisteminin davamıdır. E-xidmətlərdən istifadə imkanlarının genişlənməsi ölkədə işgüzar fəallığı artıraraq, yeni sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətə başlamasına

Sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, sərbəst iqtisadiyyata yol verilməsi, bazar iqtisadiyyatının yaradılması bizim strateji yolumuzdur.

Heydər ƏLİYEV, ümummilli lider

DÖVLƏTİN DƏSTƏYİ//SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI//VƏTƏNİMİZİN RİFAHI

aşkar edilmiş pozuntuların aradan qaldırılmasına dair qərar yerinə yetirilmədikdə, sahibkarın fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması barədə qərarın icra vəziyyətinin yoxlanılmasına ehtiyac yaranıqda, konkret faktlara əsaslanan rəsmi mürciətlər olduqda, habelə sahibkar plandankənar yoxlamamın keçirilməsi barədə yoxlayıcı orqana mürciət etdikdə həyata keçirilə bilər.

na əlavə edilmiş imkanlar açır. Hazırda dövlət orqanları tərəfindən 426 növ xidmət elektron qaydada göstərilir. Son 2 ildə «ASAN xidmət» mərkəzlərinin fəaliyyətə başlaması, başqa üstünlüklər ilə yanaşı, sahibkarlığın inkişafına da sanballı töhfə olmuşdur.

Mühüm addımlardan biri də sahibkarların dövlətin güzəştli kreditlərindən istifadə etmələri üçün

maksimum əlverişli imkanların yaradılmasıdır. Dövlətin özəl sektora dəstəyinin əyani təcəssümü olan Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən mütəmadi olaraq regionlarda və Bakı şəhərində qəşəbələrində sahibkarlara dövlət dəstəyi məqsədilə tədbirlər keçirilir. Həmin tədbirlər çərçivəsində sahibkarlara güzəştli kreditlər verilir, maarifləndirici treninqlər təşkil olunur, nümunəvi investisiya layihələrinin təqdimatı keçirilir.

Fond fəaliyyətə olduğu müddətdə 19450 sahibkara 1 milyard 211 milyon 177 min manat məbləğində güzəştli kredit verib. 2013-cü ilin 9 ayında isə Fond tərəfindən 3527 sahibkara 245 milyon manatdan çox güzəştli kredit ayrılıb. Bu layihələr hesabına 10 mindən çox yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur. Kreditlərin 70%-i regionların, 30%-i isə Bakı qəşəbələrinin payına düşür. Həmin vəsaitin 67%-i aqrar sektora, 33%-i isə sənaye məhsullarının istehsalı və emalına verilib. İlin sonuna gəri qaytarılan kreditlər hesabına sahibkarlara əlavə 30 milyon manatdakı kreditin verilməsi və bununla da il ərzində verilən məbləğin 275 milyon manata çatdırılması planlaşdırılır.

Bu günlərdə isə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun «İnvestisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar elektron idarəetmə sistemi» və yeni dizaynda tərtib edilmiş internet sahifəsinin təqdimatı keçirilib. Diqqəti çəkən yenilik ondan ibarətdir ki, sahib-

karlar bundan sonra güzəştli kreditləri elektron formada əldə edə biləcəklər. Güzəştli kredit almaq istəyən sahibkar müvəkkil kredit təşkilatlarına elektron ərizə ilə mürciət edə biləcəkdir. Mürciətlərə qanunvericiliyə uyğun baxıldıqdan sonra müvafiq sənədlər elektron formada Fonda təqdim ediləcəkdir. Fondun layihə barədə rəyi elektron qaydada müvəkkil kredit təşkilatına qaytarılacaq və bu barədə məlumatlar sahibkarın elektron ünvanına göndəriləcəkdir. Bununla da sahibkarların güzəştli kredit almaq üçün mürciətindən başlamış, kredit vəsaitinin onun bank hesabına ödənilməsinə qədər bütün proses elektron qaydada həyata keçiriləcəkdir. Sahibkarlar bu imkandan Fondun rəsmi internet saytı (www.anfes.gov.az) vasitəsilə istifadə edə biləcəklər. Bu elektron xidmətin tətbiqi şəffaflığın daha da artırılması, sahibkarlarla birbaşa təmasların azaldılması baxımından çox önəmlidir.

Yeni xidmət sahibkarların elektron mürciətlərinə müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən operativ baxılıma və cavablandırılmasına, biznes layihələrinin maliyyələşdirilməsi prosesinə operativ nəzarət imkanlarının artırılmasına, sənəd dövriyyəsinin sürətli və təhlükəsiz qaydada həyata keçirilməsinə, bir sözlə, güzəştli kreditlərin çıxışı imkanlarının asanlaşdırılmasına xidmət edir.

Samir MUSTAFAYEV

MKR-dən istifadə edənlərin sayı artıb

Ölkədə fəaliyyət göstərən bank olmayan kredit təşkilatlarının cari və potensial borclarının ödəmə qabiliyyəti haqqında məlumatlar almaq, borcalanların icra intizamını və borcalma nüfuzunun qorunmasını təşviq etmək, habelə bankların və bank olmayan kredit təşkilatlarının kredit risklərini azaltmaq məqsədilə 2005-ci ildən Mərkəzi Bankın nəzdində Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestri (MKR) yaradılmışdır. Reyestrde ölkənin bank sektorunda kredit öhdəliyi olan fiziki və hüquqi şəxslərin, məbləğindən asılı olmayaraq, bütün kreditləri haqqında məlumatlar toplanır. Bu məlumatlardan istifadə hüququ kredit mürciətçisini qiymətləndirmək məqsədilə yalnız banklara, bank olmayan kredit təşkilatlarına və haqqında məlumat toplanmış şəxslərə məxsusdur. Reyestrde borcalanların həm aktiv, həm də tam ödənilmiş kreditləri haqqında məlumatlar saxlanılır. Burada məlumatlar ayda bir dəfə - hər ayın ilk 4 iş günü ərzində yenilənir. Yeni verilmiş kreditlər isə 2 iş günü ərzində MKR-ə göndərilir.

Reyestrden məlumat necə almalı...

MKR-də borcalanlar haqqında toplanan və əldə edilən məlumatlara, ölkə qanunvericiliyinə görə, bank siri rejimi tətbiq edilir. MKR-ə sorğular banklar və bank olmayan kredit təşkilatları (BOKT) tərəfindən cari borcalanlar haqqında sorğu edilən şəxsin razılığı tələb olunmadan edilir. Potensial borcalanlar və zəminlər haqqında isə yalnız barəsində sorğu edilən şəxsin imzaladığı yazılı razılıq əsasında həyata keçirilir. Banklar və bank olmayan kredit təşkilatları MKR-dən məlumatları real vaxt rejimində elektron formada, borcalanlar isə sorğu əsasında əldə edə bilərlər. Banklar və bank olmayan kredit təşkilatları üçün hər bir sorğunun qiyməti 1 manatdır. Banklar və BOKT-lər istisna olmaqla, digər şəxslər MKR-dən məlumatları şəxssən (hüquqi şəxsin qanuni nümayəndəsi və ya vəkalətli nümayəndəsi vasitəsilə mürciət etməklə, elektron imza

ilə təsdiq olunmuş elektron formada mürciət etməklə, notariat qaydasında təsdiq olunmuş distanz sorğu ilə əldə edə bilərlər. Fiziki və hüquqi şəxslər özləri haqqında MKR-də olan məlumatları Mərkəzi Bankdan, habelə onun ərazi idarələrindən elektron formada əldə edə bilərlər. Bunun üçün mkr@cbar.az ünvanına elektron imza ilə təsdiq edilmiş ərizə ilə mürciət etmək lazımdır. Sorğu olunan məlumatlar MKR-ə sorğunun daxil olduğu gündən 3 iş günü ərzində təqdim edilir. Sorğu zamanı tələb olunan sənədlər isə barəsində sorğu edilən fiziki şəxsin şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin əsli və surəti, fərdi sahibkarın VÖEN-ni əks etdirən sənədin surəti və nümayəndəsinin şəxsiyyətini və səlahiyyətini təsdiq edən sənədlərin əsli və surəti tələb olunur. Hüquqi şəxslərdən isə VÖEN-i əks etdirən sənədin surəti, mürciət edən şəxsin şəxsiyyətini və səlahiyyətini təsdiq edən sənədlərin əsli və surəti tələb olunur.

Cari ilin 3-cü rübü üzrə sorğuların statistikasını

Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestrinin məlumatına görə, iyul-avqust-sentyabr ayları ərzində reyestrdən 43 bank və 25 bank olmayan kredit təşkilatı istifadə etmişdir. Reyestrde 1.602.095; o cümlədən banklar və BOKT-lər tərəfindən 1.598.356 sorğu həyata keçirilmişdir. Bununla ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə MKR-ə edilən sorğuların sayı 2,45 dəfə artmışdır. MKR-ə 3737 şəxs öz kredit hesablarını əldə etmək məqsədilə mürciət etmişdir (ötən ilin müvafiq dövründə isə 1342 şəxs mürciət etmişdir).

Hesabat dövrünün sonunda MKR-də haqqında məlumat toplanmış borcalanların sayı 1.845.414, kredit məlumatlarının sayı 5.906.613, cəmi zəminlərin sayı isə 700.524 olmuşdur. Bu statistikaya tam ödənilmiş kreditlər haqqında məlumatlar, həmin məlumatların aid olduğu borcalan və zəminlər də daxildir.

AYTƏN

Vergi ödəyicilərinin işgüzar görüş yeri

Əvvəli 3-cü səhifədə

Mərkəzin işi sahibkarları qane edir

Qusar Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzində işgüzar ab-hava ilk baxışdan aydın sezilir: mərkəzin müfəttişi Nazir Mazanov kompüter arxasında vergi ödəyicilərinə bəyannamələrin doldurulması, habelə elektron xidmətlərdən istifadə qaydalarını izah edir, onlara vergi qanunvericiliyinə edilmiş dəyişikliklərlə bağlı zəruri təlimatlar verir. Xidmət əməkdaşlarına ünvanlanan sualların çoxluğu isə Qusar sahibkarlarının vergi sahəsində maariflənmək, müxtəlif elektron xidmətlərdən sərbəst şəkildə yararlanmaq istəyindən xəbər verir.

Mühasib vəzifəsində çalışan Güllər Əzizova deyir ki, xidmət iş adamlarının mütəmadi olaraq görüşdüyü işgüzar ünvana çevrilib: «Əlbəttə, peşəmlə əlaqədar vergilərə dair bütün yenilikləri diqqətlə öyrənməli, diqqət-
de saxlamalıyam. Bu baxımdan, ən müxtəlif məsələlərlə bağlı ilk üz tutduğum ünvan Qusar xidmət mərkəzi olur. İş zamanı ortaya çıxan bütün çətinliklərlə bağlı burada bizə zəruri məsləhət və izahlar verilir. Bu gün isə bura «Asan İMZA»nın əldə edilməsi məqsədilə gəlmişəm».

Vergi ödəyicisi Nəzərə Qazı-ahmədova rayondakı Tercüme Mərkəzinin direktorudur. O, ən müxtəlif məsələlərlə bağlı mürciət etdiyi xidmət mərkəzindən razı olduğunu vurğulayır: «Buraya vergi bəyannamələrinin elektron formada verilməsindən tutmuş əmək müqavilələrinin imzalanmasına qədər müxtəlif məsələlərlə bağlı mürciət edirik. Əvvəllər bu məsələlərlə bağlı Quba rayonuna gərdikisə, artıq buna ehtiyac qalmayıb».

Özəl vergi xidməti
Qusar rayonunda yerləşən Milli Təlim-Tədris Mərkəzinin direktoru Fəzail Mahmudov Ver-

gilər Nazirliyinə vergi ödəyicilərinə xidmət işinin müasir tələblər səviyyəsində qurulduğunu qeyd etməklə yanaşı, rayonda vergi ödəyicilərinin hüquqi

təminatını öz məsələlərinə çevirir və onların məsləhətlərindən yararlanırlar. Fəzail Mahmudovun sözlərinə görə, bəzən sahibkarlar qa-

bilik səviyyəsinin qənaətbəxş olmadığını bildirdi. Onun sözlərinə görə, mərkəzdə ödənişli vergi xidmətləri, vergi qanunvericiliyinin fiziki və hüquqi şəxslərə ətraflı izahı, habelə vergi sahəsində maarifləndirmə işi həyata keçirilir. İş adamları istədikləri zaman özəl vergi xidmə-

nunvericiliyi yaxşı bilmədikləri üçün ödəmələrdə gecikmələrə yol verir və buna görə müxtəlif sanksiyalarla üzləşirlər. Bunun aradan qaldırılması üçün xidmət mərkəzində qanunvericiliyin tələbləri barədə hərtərəfli məlumat verilir.

S.MUSTAFAYEV

Səyyar bankomatlar fəaliyyət göstərəcək

Bir sıra ucqar yaşayış məntəqələrində, xüsusilə də kənd rayonlarında vətəndaşların maas və pensiyalarının daha rahat və vaxtında almalarını təmin etmək bəzən çətinlik tələp etdiyindən bu sahədə vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına ehtiyac yaranır.

Bəzi yerlərdə insanların istifadə etdikləri bankomat və ya ATM qəşəbə və rayon mərkəzində yerləşir, bu isə bir çox hallarda yaşlı insanlar üçün çətin olmur. Bu çətinliyi aradan qaldırmaq məqsədilə həmin ərazilərdə səyyar bankomatların tətbiqi oluması planlaşdırılır.

Mərkəzi Bankdan verilən məlumatlara görə, səyyar bankomatlar maşınların üzərində quraşdırılır və hər gün bir kənddə müş-tərilərə xidmət göstərir. Bankomat-maşınlar daha çox dağlıq və neqliyyatın az olduğu ərazilərdə yaşayanlar üçün nəzərdə tutulub. Həmin ərazilərdə yaşayan pensiyaçılara səyyar bankomatların nə vaxt gələcəyi əvvəlcədən xəbər verilir.

Qeyd edək ki, Beynəlxalq Bank və «AtaBank» bir sıra rayonlarda səyyar bankomatlarla bağlı layihələrə başlayıb. «AtaBank» vətəndaşların rahatlığı üçün «AtaMatik» layihəsi çərçivəsində bu cür bankomatları istifadəyə verib. Şəmkir və Gə-dəbəy rayonları ərazisində pilot layihə sınaqdan keçirilib və uğurla alınıb. Layihə çərçivəsində sosial sahədə çalışan işçilərə, müəllimlərə, dövlət qulluqçularına, eləcə də sadə vətəndaşlara geniş imkanlar yaradılıb. «AtaBank», həmçinin, bankomat xidməti ilə yanaşı, müştərilərin avtomobillərdə quraşdırılmış lazı-

mi avadanlıqlar və təyinatlı əməkdaşlar vasitəsilə digər bank əməliyyatlarını da rahat şəkildə həyata keçirməyə imkan yaradıb. Beynəlxalq Bank yaxın müddətdə bir neçə səyyar bankomata ölkəyə gətirməyi planlaşdırır.

Mərkəzi Bank və Dövlət Sosial Müdafiə Fondu bu təşəbbüsləri dəstəkləyərək səyyar bankomatların quraşdırılmasında lazımı dəstək göstərməyə hazır olduqlarını bildiriblər. Bu layihənin daha da genişləndirilməsi, digər ödənişlərin də səyyar bankomatlarla aparılması istiqamətində banklar və dövlət orqanları arasında iş aparılır. Bölgələrdə hər 1000 pensiyaçının bir bankomata təminatı olmasının göstərilməsi kimi məsələlər gündəlikdədir. Bununla yanaşı, pensiyaçıların qarşılaşdığı əsas problemlərdən birinin aradan qaldırılması üçün banklar arasında interfeys sisteminin tətbiqi edilməsi də planlaşdırılır.

ELBRUS

Mehdi Babayev

«Professional MÜHASİB» jurnalının baş redaktoru, audit üzrə mütəxəssis

Audit

Sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olan kommersiya təşkilatının və fərdi sahibkarın aldığı qrant vəsaitinin vergiyə cəlb olunması

Əvvəli ötən sayımızda

«Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə» Kommersiya Təşkilatları üçün 7№-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının tələblərinə diqqət yetirək, aydın olur ki, dəyəri 400 manat olan printer «torpaq, tikili və avadanlıq» hesabında uçota alınmaqla uzunmüddətli, amortizasiya olunmalı aktiv kimi təsnifləşdirilməlidir. Standartlara görə torpaq, tikili və avadanlıqlar - müəssisə tərəfindən inzibati məqsədlər üçün saxlanması və ya istehsalda və mal-materyalların çatdırılmasında, xidmətlərin göstərilməsində istifadə edilməsi və ya digər tələflərə icarəyə verilməsi məqsədləri üçün istifadə olunan dövrüdənkənər maddi aktivlərdir. Dövrüdənkənər aktivlər isə bir neçə il istifadəsi nəzərdə tutulan aktivlərdir. Göründüyü kimi, standartlarda maddi aktivin dəyər göstəricisi onun tanınması üçün meyar kimi nəzərdə tutulmur. Buna əsaslanaraq göstərmək olar ki, ilkin dəyəri 500 manatdan az olan maddi aktiv (bizim misalda 400 manat dəyərində printer) kiçik sahibkarlıq subyektləri olmayan digər kommersiya təşkilatlarında da əsas vəsait (uzunmüddətli maddi aktiv) kimi təsnifləşdirilə bilər.

Digər bir variant kimi 400 manat dəyərində printerin, Vergi Məcəlləsinin inkaredici tələblərinə irəli gələrək, əsas vəsait kimi deyil, azqıymətli əşya kimi uçota alınması barədə də düşünmək olar. Əvvəla, «Kiçik sahibkarlıq subyektlərində sadələşdirilmiş uçotun aparılması Qaydaları»nda verilən «mü-

əssisələrin mühasibat uçotunun hesablar planı»nda ayrıca olaraq «azqıymətli əşyalar» hesabı nəzərdə tutulmayıb, hesabların çeşidi azaldılmış və hesablar planı sadələşdirildiyinə görə bu cür maddi aktivlərin uçotunu 10№-li «materiallar» hesabında aparmaq mümkündür. Hətta mühasibat uçotunu tənzimləyən əvvəlki qanunvericilikdən də məlumdur ki, azqıymətli əşyalara dəyərindən asılı olmayaraq xidmət müddəti bir ildən az olan əşyalar və ya xidmət müddətindən asılı olmayaraq vahidinin və dəstənin dəyəri müvafiq normativ sənədlərlə müəyyənləşdirilmiş əsas vəsaitlərin dəyərini minimum həddindən aşağı olan əmək əşyaları aid edilmişdir. Həmin minimum hədd sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri üçün hazırda qüvvədə olan Qaydalarda 100 manatdır. Deməli, 400 manat dəyərində printer mühasibat məqsədləri üçün ehtiyat kimi 10№-li «materiallar» hesabı üzrə təsnifləşdirilə bilən azqıymətli əşya hesab edilə bilər.

Ehtiyat kimi təsnifləşdirilə bilən və 10№-li hesabda «sair materiallar» kimi qiymətləndirilərək azqıymətli əşyalar kimi uçota alınan maddi aktivlərə misal olaraq, vahidinin və ya dəstənin dəyərindən və xidmət müddətindən asılı olmayaraq işçilərə verilən xüsusi geyimlər, ayaqqabılar, həmçinin yataq ləvazimatları, dəftərxana malları, təsərrüfat malları, müvəqqəti tikililər, mövsümi çəkilmiş yollar və s. göstərmək olar.

Maraqlı bir məqam kimi Vergi Məcəlləsinin 114.8-ci maddəsinə diqqət yetirək. Həmin maddəyə görə ilin sonu-

na əsas vəsaitin qalıq dəyəri 500 manatdan və ya ilkin dəyərinin 5 faizindən az olduqda qalıq dəyərinin məbləği gəlirdən çıxılır. Yəni bu maddəyə uyğun olaraq, məsələn, maddi aktivin 499 manat olan qalıq dəyəri hesabata ilində gəlirdən çıxılır. Vergi ödəyicisinə belə hüquq verilməsinə baxmayaraq, hesabata ilində 499 manata alınan yeni digər maddi aktivin tam dəyərinin gəlirdən çıxılmasını müəyyən etməyə imkan verən konkret maddə Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulmamışdır. 114.8-ci maddənin təbiiqi əsas vəsait kimi əvvəllər uçota alınan maddi aktivlər üçün nəzərdə tutulub.

Qanunvericiliyin tələblərini nəzərə alaraq belə qənaətə gəlmək olar ki, sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi dəyəri 500 manatdan az olan (eyni zamanda 100 manatdan çox olan) dövrüdənkənər maddi aktivləri mühasibat uçotunda əsas vəsait kimi, vergi uçotunda isə sair ehtiyat kimi təsnifləşdirilə bilən müvafiq hesabatlarda iki uçot arasındakı müvəqqəti fərqləri nəzərə almalıdır. Həmin maddi aktivin dəyəri mühasibat uçotunda illər ötdükcə aktivin faydalı istismar müddətində amortizasiya təbiiqi yolu ilə hissələrlə bölünməklə xərclərə aid edilməli, vergi uçotunda isə həmin aktiv mühasibat uçotunda sonuncu amortizasiya təbiiqi olunan hesabata ilində və ya natural formada tam olaraq balansdan hər hansı səbəbdən (satıldığına, itdiyinə, hədiyyə verildiyinə görə) çıxış olduğu hesabata ilində tam (ilkini) dəyəri ilə gəlirdən çıxılan xərclərə aid edilməlidir.

vergi təqvimini

NOYABR						
I	II	III	IV	V	VI	VII
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə): Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü rübdür.

Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərakətlərinə, habelə notariat hərakətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

«3» - Əlavə dəyər vergisi: ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabat dövrü üçün hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - Aksiz vergisi: Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabat dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«5» - Əmlak vergisi: Fiziki şəxslər illik əmlak vergisinin qalan hissəsini noyabr ayının 15-dən gec olmayaraq yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödəyirlər.

«5» - Əmlak vergisi: Əmlak vergisi üzrə hesabat dövrü təq-

vim ilidir. Əmlak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər cari vergi ödəmələri kimi hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq əvvəlki ildəki əmlak vergisinin 20 faizi həcmində dövlət büdcəsinə vergi ödəyirlər. Əvvəlki hesabat ilində əmlak vergisi ödəyicisi olmayan və növbəti ildə bu verginin ödəyicisi olan, habelə yeni yaradılmış və əmlak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər əmlakın əldə edildiyi rüb-dən sonra hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq həmin əmlaka görə hesablanmalı olan illik əmlak vergisi məbləğinin 20 faizi miqdarında cari vergi ödəmələrini həyata keçirirlər. Cari vergi ödəmələri vergi illi üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

«6» - Torpaq vergisi: Torpaq vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ilidir. İllik torpaq vergisinin qalan hissəsini noyabr ayının 15-dən gec olmayaraq hüquqi şəxslər dövlət büdcəsinə, fiziki şəxslər yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödəyirlər.

«8» - Mədən vergisi: Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabat ayı üçün faydalı qazıntılardan çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə

mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kəpirc-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çınqıl xammalı aid edilir.

«10.1» - Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.2» - Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Həyatın yığıcı sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortacılar fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.3» - Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər: Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunan digər ödəmələri verərək bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməyi rüb-dən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürməlidirlər.

Mənfəət vergisinin bəyannaməsində istehsal məsrəflərinin əks etdirilməsinin auditi

Xanbaba Quliyev,

Auditör Palatasının üzvü

Kommersiya təşkilatlarının maliyyə hesabatlarında xərc maddələri bir neçə başlıq altında təsnifləşdirilmişdir. Əsasən «satışın maya dəyəri», «kommersiya xərcləri», «inzibati xərclər», «sair əməliyyat xərcləri», «maliyyə xərcləri», «fəaliyyətin dayandırılmasından xərclər» və «fövqəladə xərclər» başlıqları altında təsnifləşdirilən xərclər Vergi Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq mənfəət vergisi bəyannaməsinin «gəlirlərin əldə edilməsi ilə bağlı xərclər» hissəsindəki göstəricilərdə öz əksini tapır. Burada maliyyə hesabatlarında əks etdirilən xərclərin mənfəət vergisi bəyannaməsindəki xərc maddələrinə paylaşdırılmasının düzgünlüyü məsələsi ortaya çıxır. Ümumiyyətlə, hazır məhsul istehsalı və satışı ilə məşğul olan hüquqi şəxsin mənfəət vergisinin bəyannaməsinin «hesabat dövründə gəlirlərin əldə edilməsi ilə bağlı xərclər» hissəsində təqdim olunan xərc maddələri üzrə göstəricilərin maliyyə hesabatlarında təqdim olunan xərc maddələri üzrə göstəricilərə uyğunluğuna

diqqət yetirilməlidir.

Mənfəət vergisi bəyannaməsinin 221-ci maddəsində verilən xərc maddələrinin əksəriyyəti hazır məhsulun hazırlanması ilə bağlı xərclərə dair göstəricilər olduğuna görə, həmin xərc başlıqları altında çəkilən məsrəflərin bir hissəsi sanki «qısamüddətli kapitalaşdırılmış xərclər» formasında anbarda saxlanılan hazır məhsulun maya dəyərinin tərkibində təzahür edə bilər. Ona görə də hazır məhsul istehsalı fəaliyyəti ilə məşğul olan və satışın xarakterindən asılı olaraq anbarda ehtiyatda hazır məhsul saxlanması məcburiyyətində qalan hüquqi şəxslərdə audit aparılan zaman mənfəət vergisinin bəyannaməsinin xərclər hissəsində hazır məhsulun istehsalı məsrəflərinə uyğun gələn xərclərin göstəriciləri diqqətlə yoxlanılmalıdır.

Məsələn, hesabat dövrü üzrə bütün əməkhaqqı xərclərinin tərkibində istehsalat işçilərinin əmək haqları vardır, eyni zamanda istehsalat işçilərinin əmək haqlarının tərkibində də anbarda saxlanılan (müşətərisini gözləyən) hazır məhsulun dəyərinin tərkibinə aid edilən hissə vardır. Həmin hissə qədər əmək haqqı məbləği mənfəət vergisinin bəyannaməsində əmək haqqı xərclərinə aid edil-

məməlidir və bununla da eyni hesabat dövründə təqdim olunan mənfəət vergisi bəyannaməsindəki əməkhaqqı göstəricisi ilə müzdü işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsindəki əməkhaqqı göstəriciləri arasında fərq yaranacaqdır. Bu fərqi də uyğunsuzluq kimi qiymətləndirilməsi düzgün deyildir.

Hesabat dövründə istehsalat işçilərinə hesablanmış tam əməkhaqqına müvafiq olaraq hesablanmış 22% tam sosial sığorta xərcinin də bir hissəsi istehsalatdan anbara mədaxil edilərək saxlanılan hazır məhsulun dəyərinin tərkibində formalaşaraq qalmış olacaqdır.

Həmçinin, hesabat dövründə istehsalat sahəsində istifadə olunan bütün elektrik enerjisi, qaz, su və yanacaq sərfi üzrə məbləğlərin, istehsalat məqsədləri üçün icarəyə götürülən əmlaka görə hesablanmış icarə haqlarının tərkibində də anbarda saxlanılan hazır məhsulun dəyərinin tərkibinə aid edilən hissə vardır. Deməli, sadalanan məsrəflərin həmin hissə qədər məbləğləri mənfəət vergisinin bəyannaməsində müvafiq xərc maddələrinə aid edilməməlidir.

Davamı növbəti sayımızda

Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) onlayn qeydiyyatdan çıxarılması

Nazirlər Kabinetinin «Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən konkret sahələr üzrə elektron xidmətlər göstərilməsi Qaydaları»na və «Elektron xidmət növlərinin Siyahısı»nın təsdiq edilməsi haqqında» müvafiq qərarlarına əsasən, Vergilər Nazirliyinə 57 növ elektron xidmətin göstərilməsi haqqında Vətəndaşların istifadəsindədir. Bu günlərdə isə daha 5 elektron xidmət üzrə inzibati rəqlamentlərin layihələri hazırlanaraq, elektron xidmətlər reyestrinin operatoru funksiyasını həyata keçirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə razılaşdırılıb.

İstifadəyə verilən yeni xidmətlər bunlardır: «Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) onlayn qeydiyyatdan çıxarılması», «Hüquqi şəxsin uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi», «Fiziki şəxsin uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi», «Hüquqi şəxsin filialının, nümayəndəliyinin uçot məlumatlarının onlayn dəyişdirilməsi» və «Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) uçot məlumatlarının dəyişdirilməsi». Bu xidmətlər Vergilər Nazirliyinin www.e-taxes.gov.az rəsmi internet sahifəsində və elektron hökumət portalında (www.e.gov.az) təqdim edilir.

Bu yazıda yeni xidmətlərdən biri - «Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) onlayn qeydiyyatdan çıxarılması» barədə ətraflı məlumat verilir (digər yeni xidmətlər barədə qəzetimi-

zin növbəti saylarında yazılar veriləcək).

«Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) onlayn qeydiyyatdan çıxarılması» xidmətindən vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsini (VÖEN) almış şəxslər istifadə edə bilərlər. Xidmətin göstərilməsi üçün heç bir ödəniş nəzərdə tutulmayıb. Bu xidmətdən istifadə üçün vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) qeydiyyatdan çıxarılması barədə ərizə tələb olunur. Xidmətin təqdim edildiyi elektron ünvandan ərizədə olan məlumatların interaktiv şəkildə vergi ödəyicisi tərəfindən sisteme daxil edilir. Interaktiv xidmətlərin istifadəçilərinin Vergilər Nazirliyi tərəfindən verilməsi şərtləri, parolu və ya gücləndirilmiş elektron imzası olmalıdır. Bunlardan istifadə etməklə sisteme daxil olduqda istifadəçiyə təklif edilən ərizə formasını doldurmaq və təsdiq etmək imkanı yaranır. Ərizə iş vaxtı başa çatdıqdan sonra və ya qeyri-ış günündə sisteme daxil edilmişdirsə, bu halda onun icrasını həmin gündən sonrakı ilk iş gününün əvvəlində həyata keçirilir.

Ərizə məlumatları sisteme daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan sistemdə qeydiyyata alınmış olur və ona 16-rəqəmli qeydiyyat nömrəsi verilir.

Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) qeydiyyatdan çıxarılması barədə ərizə İnternet Vergi İdarəsi portalının «Onlayn Kargüzarlıq» bölümü üzərindən işlənir. Bu məqsədlə «Yeni müraciət» düyməsi sıxılır və açılan pəncərədə:

→ «Kime» siyahısından - Vergilər Nazirliyi;

→ «Müraciətin növü» siyahısından

- Ərizə;

→ «Sənədin növü» siyahısından - Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) qeydiyyatdan çıxarılması ərizəsi seçilir və «Qəbul» düyməsi sıxılır.

Açılan ekranda ardıcılıqla qeydiyyatdan çıxarılaçaq təsərrüfat subyektinin (obyektinin) kodu seçilir, qeydiyyatdan çıxma tarixi və səbəbi daxil edilir, sonra «İrəlilə» düyməsi sıxılır.

Bundan sonra daxil edilmiş məlumatların yoxlanılması üçün təsdiqləmə ekranı gəlir. İstifadəçi məlumatların doğruluğuna əmin olduqda, onu təsdiqləməklə üçün «Qəbul» düyməsini sıxır. Əks halda, imtina etmək üçün «İmtina» düyməsi icra edilir. Təsdiqdən sonra ekrana təsərrüfat subyektinin (obyektinin) vergi uçotunun ləğv edilməsi barədə bildiriş çıxır.

Xidmətin yerinə yetirilməsindən imtina isə vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin (obyektinin) aktiv nəzarət-kassa aparatı və ya POS-terminal olmayan 54 şüşə araqı və 41 qutu siqaretə tanınmadığı şəxsdən aldığı, həmin malları satış məqsədi ilə saxlayaraq mağazanın piştaxtalarına qoyduğunu bildirib. O, tutduğu əməlin cinayət olduğunu bildiyini və peşmançılıq çəkdiyini də etiraf edib. V.Abasəliyevin cinayət törətməsi onun etirafedici ifadəsindən başqa, şahid ifadələri, ekspert rəyi və digər istinad materialları ilə də tam sübuta yetirilib.

Nəsimi Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə V.Abasəliyev müvafiq məbləğdə cərimə olunub, bəzəsində başqa yerə getməmək haqqında iqtisad qətimkan tədbiri seçilib.

AYTƏN

vergi cinayətləri

Vergidən yayınma cinayət məsuliyyəti yaradır

Ərzaq məhsullarının satışı ilə məşğul olan «Yek» market mağazasının sahibi Vüqar Abasəliyev bir müddət intizamlı və məsuliyyətli sahibkar kimi vergi bəyannamələrini vaxtılı-vaxtılı təqdim edib, vergi orqanı qarşısında vergilərin ödənişi ilə bağlı heç bir problemi olmayıb. Amma sonradan etdiyi əməllər onun biznesdə inkişafda qazandıqı nüfuz və hörmətinin üstündən xətt çəkib.

Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Audit Departamentinin Operativ nəzarət idarəsinin əməkdaşları tərəfindən aparılmış yoxlamalar zamanı fərdi sahibkar V.Abasəliyevə məxsus «Yek» marketdə üzərində aksiz markası olmayan 795.70 manat dəyərinə 54 şüşə alkoqollu içki və 41 qutu bütün məmulatı aşkar olunub. Bununla bağlı materiallar Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinə göndərilib, departamentin əməkdaşlarının apardığı istintaq nəticəsində

V.Abasəliyevin törətdiyi qanunsuzluqlar təsdiq edilib.

İş üzrə təyin edilmiş kompleks fiziki-kimyəvi və əmtəəşünaslıq ekspertizasının rəyinə əsasən, tədqiqatda təqdim olunmuş 54 ədəd müxtəlif həcmli şüşə butulkalardakı mayələr rektifikat edilmiş spirtli (yeyinti spirtli) əsasında hazırlanmış araq içkiləridir, orqanoleptik və yoxlanılan fiziki-kimyəvi göstəricilərinə görə araqlar üçün şərtləndirilən standartların tələblərinə cavab verir, zavod texnologiyası ilə istehsalatı uyğun olub istifadəyə yararlıdır. Tədqiqat zamanı 41 qutu bütün məmulatın zavod üsulu ilə istehsalatı uyğun olub istifadəyə yararlıdır. Tədqiqat zamanı 41 qutu bütün məmulatın zavod üsulu ilə istehsalatı uyğun olub istifadəyə yararlıdır.

V.Abasəliyev ona elan edilmiş iqtisad qətimkan tədbiri seçilib.

V.Abasəliyev ona elan edilmiş iqtisad qətimkan tədbiri seçilib. V.Abasəliyev müvafiq məbləğdə cərimə olunub, bəzəsində başqa yerə getməmək haqqında iqtisad qətimkan tədbiri seçilib.

ELBRUS

beynəlxalq panoram

IOTA-nın İşçi Qrupunun növbəti iclası

İrlandiya Respublikasının paytaxtı Dublin şəhərində Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatının (IOTA) vergi borclarının idarə edilməsi üzrə İşçi Qrupunun növbəti iclası keçirilmişdir.

Tədbirdə borcların seqmentləşdirilməsi və qruplaşdırılması, Avstriyanın borcun idarə edilməsi sistemində aid məsələlər, vergi borcunun idarə olunmasında müasir tədbirlər, borcluların seqmentləşdirilməsi kimi mövzularla bağlı müzakirələr aparılmış, müxtəlif Avropa ölkələrinin bu sahələrdəki təcrübələrini əks etdirən təqdimatlar keçirilmişdir. İştirakçılar öz ölkələrinin vergi borcunun alınması prosesində borclu vergi ödəyicilərinin müəyyən kriteriyalar üzrə

qruplaşdırılması, vergi borcunun idarə olunmasında tətbiq edilən son yeniliklər və alətlər, vergi borcunun alınmasında effektivlik, vergi borclarının alınması za-

manı risklərin qiymətləndirilməsi prosesinə nəzarətin və monitorinqin təşkili haqqında məlumat vermişlər.

Tədbirdə Azərbaycanı Ver-

gilər Nazirliyinin Vergi borclarının alınması işinin təşkili idarəsinin Borcların alınması şöbəsinin rəisi Aqşın Cəfərov təmsil etmişdir.

Türkiyə büdcəsi insan kapitalına yönəldilir

Üç uşağı olan ailələr gəlir vergisindən azad ediləcək

Böyük Millət Məclisində 2014-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirəsinə başlanılıb.

Məclisdə büdcənin əsas istiqamətləri barədə təqdimatla çıxış edən maliyyə naziri Mehmet Şimşek bildirib ki, ali maliyyə sənədində sosial, təhsil, səhiyyə, investisiya, insan kapitalının inkişafı sahələri başlıca prioritetlər kimi müəyyən olunub. Layihə hazırlanarkən hökumət global prosesləri təhlil edərək beynəlxalq bazarlardakı təsirləri və riskləri nəzərə alıb, təmkinli, ehtiyatlı və intizamli maliyyə siyasətinə əsaslanan sənədin qəbuluna üstünlük verib. Büdcə gəlirləri 2013-cü illə nisbətə 4,1% artaraq təxminən 400 milyard lirə (1 lirə=0,3932 manat) təşkil edəcək. Büdcə xərcləri isə 420 milyard lirə proqnozlaşdırılıb.

Büdcədə əsas xərclər təhsil və səhiyyə sahələrini əhatə edir. Təhsil xərcləri əvvəlki ilə nisbətən 15,6% artımla proqnozlaşdırılıb və büdcədəki payı 78,5 milyard lirə təşkil edir. Təhsilə ayrılan xərclər ümumi büdcə xərclərinin təxminən 18%-ə bərabərdir. Türkiyə hökuməti təhsilin keyfiyyətini artırmaq üçün tətbiq olunan FATEH layihəsinin miqyasını artırmaq niyyətli ilə gələn il bu layihəyə 1,4 milyard lirə xərcləyəcək. Təhsil müəssisələrində şagirdlərə pulsuz kitab paylanması üçün 480 milyon lirə xərclənəcək. Beləliklə, hazırkı hökumətin dövründə şagirdlərə pulsuz kitab paylanmasına xərclənən vəsaitlərin həcmi 3,4 milyard lirəni ötcək.

Türkiyənin 2014-cü ilə dair büdcə xərclərində səhiyyə sektorunun payı 2013-cü ilə nisbətən 11% artaraq 75 milyard lirəyə yüksəlib. Ümumilikdə, hökumətin 2002-ci ildən indiyədək səhiyyəyə yönəltdiyi vəsaitlərin həcmi 6 dəfə artaraq 4,5 milyard lirəyə çatıb. Dövlət təkcə son 4 ildə ailə həkimli layihəsi çərçivəsində səhiyyə bölməsinə 16, 6 milyard lirə xərcləyib.

Büdcədə sosial xərclərə də bö-

yük üstünlük verilib. Xüsusilə də yoxsul insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması, ahi və kimsəsizlərə dövlət qayğısının artırılması sosial siyasətin əsas istiqamətlərini təşkil edir. Tənha şəxslərə evdə baxmaq üçün büdcədən 4,2 milyard lirə (14,2% artım) ayrılacaq. Bu layihədən 2014-cü ilin sonuna kimi 473 min tənha vətəndaş yararlanacaq. Onlara hər ay sosial xərclərin qarşılığını üçün aylıq minimum əməkhaqqı məbləğində vəsait ödəniləcək. Valideyn himayəsindən məhrum və kimsəsiz uşaqlar üçün 2013-cü ilə nisbətən büdcədən 27% artımla əlavə pul ayrılacaq.

Büdcədə sosial xərclərin əsas istiqamətlərindən biri çoxuşaqlı ailələrə güzəştlərin tətbiq olunması ilə bağlıdır. Hökumət üç uşağı olan ailələrə gəlir vergisindən azad edəcək. Büdcədən ictimai dəstək məqsədilə ayrılan xərclər 15,3% artırılaraq 30,4 milyard lirəyə çatdırılıb.

Dövlət sosial və investisiya proqramlarının bir hissəsini fəal məşğulluğun təmin edilməsinə yönəltməyi əsas hədəflərdən biri seçib və qarşılıq 3 ildə ölkədə həyata keçiriləcək layihələrin icrası sayəsində 4,7 milyona yaxın əlavə məşğulluğun yaradılması gözlənilir. Maliyyə naziri Mehmet Şimşek bildirib ki, Türkiyədə 2009-cu ildən indiyədək 4,7 milyon əlavə iş yeri yaradılıb və hökumət yeni müəssisələrin fəaliyyətindən 5 milyard lirəyə yaxın gəlir əldə edib.

Türkiyədə gələn il investisiya qoyuluşları üçün büdcə xərcləri əvvəlki ilə nisbətən 12,9% artaraq 44,2 milyard lirə təşkil edəcək. Hökumət 2014-cü ildə bir sıra vergi güzəştlərinin tətbiq olunacağını da planlaşdırır. M.Şimşek bitki məşəli tullantı yağlardan alınan biodizelin istehsalının artırılması üçün bu sahəyə tətbiq edilən vergilərdən imtina olunacağını bildirib.

Türkiyənin «Sabah» qəzetinin materialları əsasında hazırladı: E.CƏFƏRLİ

Təcrübə mübadiləsi aparılmışdır

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin nümayəndələri Sinqapura səfər etmişlər.

Məqsəd Sinqapur Daxili Gəlirlər Xidməti ilə risklərin idarə edilməsi, vergi inzibətçiliğində informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi, elektron ticarətin vergiyə cəlb edilməsi, vergi ödəyicilərinə xidmət, təlim və tədris proseslərinin təşkili sahələrində təcrübə mübadiləsinin aparılması olmuşdur. Sinqapurlu həmkarların dəvəti ilə təşkil edilmiş səfər proqramı üzrə ilk təqdimatda Sinqapur Daxili Gəlirlər Xidmətinin şirkətlərlə bağlı fəaliyyəti, Korporativ Vergi Departamentinin həyata ke-

çirdiyi tədbirlər, risklərin müəyyənləşdirilməsi və vergi auditinin təşkili, borcların idarə olunması, elektron ticarətin tətbiqi tarixi və onun vergilərə təsiri, bu sahədə aparılan müxtəlif araşdırmalar haqqında geniş məlumat verilmişdir. Sinqapur Daxili Gəlirlər Xidmətinin insan resurslarının inkişafı proqramı, əməkdaşlar üçün təşkil olunan təlim-tədris prosesi, informasiya texnologiyalarının infrastrukturunu, Daxili Gəlirlər İnteraktiv Şöbəsinin yaradılması barədə məlumatlar dinlənilmişdir.

Azərbaycan təmsilçiləri Vergilər Nazirliyinin yaranma tarixi, strukturu, fəaliyyəti, İnsan Resurslarının İnkişafı Konsepsiyası, sosial tərəfdaşlığın və beynəlxalq əmək-

daşlığın gücləndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən layihələr, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri və s. haqqında dolğun məlumat vermişlər.

Tədbirdə ölkəmizi Vergilər Nazirliyinin Beynəlxalq münasibətlər və vergi ödəyicilərinə xidmət sahələri üzrə nazirin müavini Ələkbər Məmmədov, İqtisadi təhlil və sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qeydiyyatı Baş İdarəsinin rəis müavini Ömər Cəfərov, Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin rəis müavini Elçin Məmmədov və Vergilər Nazirliyi yanında Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamentinin İqtisadi təhlil şöbəsinin rəisi Mehman Quliyev təmsil etmişlər.

OECD-nin təşkilatçılığı ilə seminar keçirilmişdir

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) təşkilatçılığı ilə «Vergi stimullaşdırılması və investisiya: vergi xərclərinin monitorinqi, qiymətləndirilməsi və məruzəsi» mövzusunda Türkiyə Respublikasının paytaxtı Ankara şəhərində seminar keçirilmişdir. Seminarda Azərbaycan da daxil olmaqla, Bəhreyn, Bolqarıstan, Qana, Hindistan, Mərakeş, İndoneziya, Tunis, Seneqal, Səudiyyə Ərəbistan, Türkiyə, Fələstindən ümumilikdə 18 nümayəndə iştirak etmişdir.

Seminar ərzində vergi sahəsində ekspertlər olan Bert Byrs (OECD), NaraniNaresian (OECD), KristianValendyuk (Belçika) və Cem Arslan (Tür-

kiyə) tərəfindən vergi stimulları, vergi stimullarının iqtisadiyata təsirinə qiymətləndirilməsi, verilmiş vergi güzəştləri nəticəsində yaranan vergi xərclərinin monitorinqinin və hesabatlarının hazırlanması ilə bağlı müxtəlif təqdimatlar keçirilmişdir.

Seminarın əsas məqsədi effektiv vergi stimulları vasitəsi ilə investisiyaları, o cümlədən xarici investisiyaları cəlb etməklə yeni iş yerlərinin yaradılmasına şərait yaratmaq və bununla da yüksək iqtisadi artım templərinə nail olmaqla yanaşı, verilən stimullarla bağlı vergi xərclərinin qiymətləndirilməsi və bu sahədə hesabatların hazırlanması məsələlərini araşdırmaq olmuşdur. Seminarda qeyd olunmuşdur ki, vergi stimullarının tətbiq edilməsi

vergi ödəyicisinin kapitalını artırmaqla bərabər, vergi daxilolmalarının azalmasına səbəb olur. Bu baxımdan, vergi stimulları verildikdən sonra yaratdığı əlavə investisiyalar və verilən güzəştlərlə bağlı vergi xərclərinin ölçülməsi məqsədmüvafiqdir.

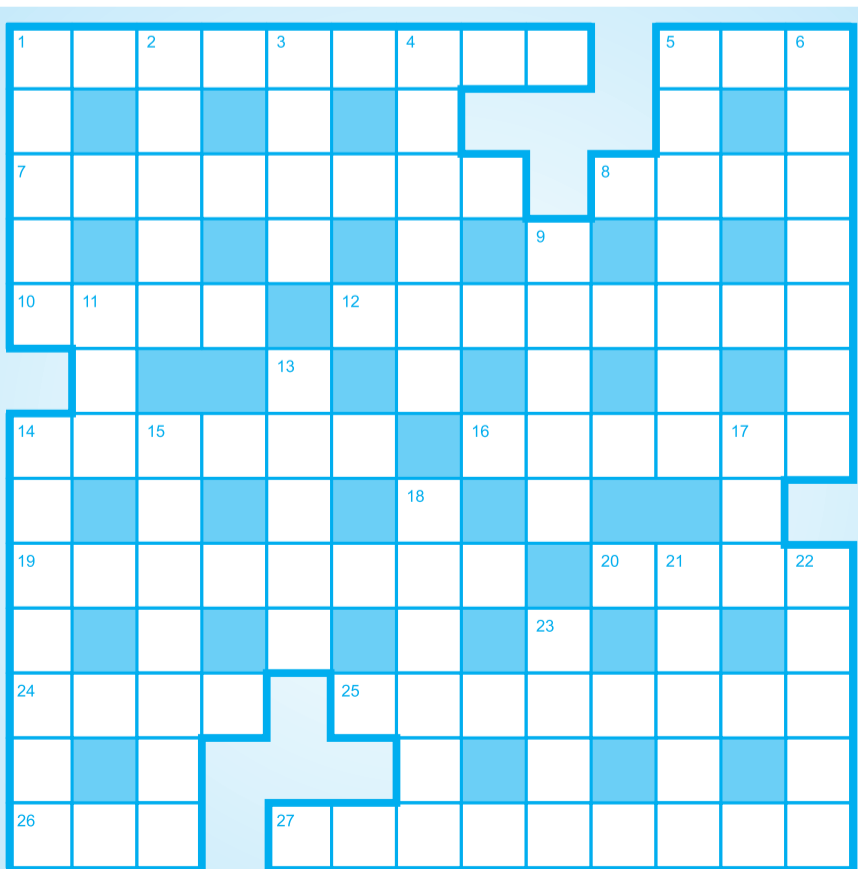
Diqqətə çatdırılan digər bir məqam vergi stimulu verildikdən müvafiq sahədə investisiyanın vergi dərəcəsinə münasibətdə elastikliyinə nəzər alınması tələbidir.

Belə ki, elastikliyin az olduğu sahələrə yox, yüksək olduğu sahələrə vergi stimullarının tətbiqi məqsəduşğun hesab edilmişdir. Eyni zamanda,

təbii resurslarla zəngin, əlverişli infrastrukturaya malik sahələrdə vergi güzəştinin tətbiqinin yolverilməzliyi qeyd edilmişdir.

Seminarda Vergilər Nazirliyini təmsil edən Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin Strateji araşdırmalar idarəsinin Makroiqtisadi diaqnostika və iqtisadi icmal şöbəsinin əməkdaşı Aydın Xankişiyev Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına tətbiq olunan vergi güzəştləri mövzusunda təqdimatla çıxış etmişdir.

krossvord

Yuxarıdan aşağı:

1.Yerin təbii zonası; 2.Yevlax rayonunda kənd; 3.«Rəqs et» söz birləşməsinin sinonimi; 4.Sürünənlər sinfinin pulcuqlar dəstəsinə aid heyvan cinsi; 5.Müxtəlif ölkələrin valyutaları arasında nisbət; 6.Hərbi rütbə; 9.Ağır atletika ilə məşğul olan idmançı; 11.Azərbaycan şairi, «Qisseyi-Yusif» dastanının müəllifinin təxəllüsü; 13.Belarusda çay; 14.Hərbi dəniz donanmasında döyüş tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi üçün gəmilərin birləşməsi; 15.Göz xəstəliyi; 17.Rusiya mətbəxində balıqdan bişirilmiş sup; 18.Yarıq; 21.İctimai nəqliyyat vasitəsi; 22.Avropada dövlət; 23.Avtomobilin kuzov növü.

Soldan sağa:

1.Geoloji termin. Yerli sərt qabığına öyrənilməsi ilə bağlı işlədilir; 5.Zirvə nöqtəsi; 7.1897-ci ildə lisey tələbələri tərəfindən qurulan İtaliyanın futbol klubu; 8.Özünü hərəkət edən pilləkən; 10.Hindistanın şimalında şəhər. 1528-1658-ci illərdə Teymurilər imperiyasının paytaxtı olmuşdur. Tac-Mahal bu şəhərdə yerləşir; 12.Ali təhsil və ya elmi tədqiqat müəssisəsi; 14.Həndəsi fiqur; 16.Günəş sistemində 8-ci planet; 19.CAR-ın qanunverici paytaxtı; 20.Əqidə, ali məqsəd; 24.Yarımkeçirici cihaz; 25.İpoteka borcunun ödənilməsinə yönəldilmiş müntəzəm bərabər aylıq ödənişlər; 26.Quru qurbağası cinsinə aid heyvan növü; 27.İspaniyanın ən qədim futbol klublarından biri.

Tartib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı:

1.Kapral; 2.Kupaj; 3.Dəri; 5.Opel; 6.Lavanda; 7.Kantri; 8.Eskiz; 14.Əsr; 15.Alı (Mustafayev); 17.Vokaliz; 19.Epikür; 20.Əncir; 21.Hirkan; 25.Aktiv; 26.Edam; 27.Aksi.

Soldan sağa:

1.Kakadu; 4.Pollok (Pol Cekson); 9. Papirus; 10.Eyvan; 11.Anji; 12.«Viy»; 13.Anar; 16.Tvist; 18.Altay; 22.Pakt; 23.And; 24.Saki; 28.Kilid; 29.İrkutsk; 30.Rezümə; 31.Şirvan.

idman

«Bayrağımız qürur mənbəyimizdir!»

Paytaxtda keçirilmiş veloyürüşün devizi belə idi...

Noyabrın 3-də Nazirlər Kabineti yanında Dövlət Bayrağı Meydanı Kompleksi İdarəsi və Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyası tərəfindən veloyürüş təşkil edilmişdir.

dir!» devizi ilə keçirilən yürüşdə iştirak edən peşəkar və həvəskar velosipedçilər Azərbaycan bayrağı, papaq və gödəkçələr paylanmışdır. Yürüş Şıx çimərliyi ilə üzbuüz Veloparkdan

9 noyabr - Dövlət Bayrağı Gününe həsr olunmuş yürüş gənclər arasında velosiped idmanını təbliğ etmək məqsədilə keçirilmişdir.

«Bayrağımız qürur mənbəyimiz-

başlamış, Dövlət Bayrağı Meydanında başa çatmışdır. Yürüş iştirakçıları təcili tibbi yardım və yol patrulu xidmətinin əməkdaşları müşayiət etmişlər.

Güləşçilərimiz Türkiyədən 3 qızıl, 2 gümüş medalla qayıtdılar

Türkiyənin Eskişehir şəhərində Türk Dünyası Mədəniyyət günləri çərçivəsində yeniyetmələr arasında sərbəst güləş üzrə beynəlxalq turnir keçirilmişdir.

Turnirdə iştirak edən güləşçilərimiz 3 qızıl və 2 gümüş medala sahib olmuşlar.

Yeniyetmələrdən ibarət yığma komandamızın məşqçiləri Vahid Məmmədov və

Rövşən Hacıyevin rəhbərliyi altında turnirə qatılan Əliabbas Rzadə (42 kq), Sabutay Əmişov (46 kq) və Əfqan Xaşalov (50 kq) keçirdikləri bütün görüşləri qələbə ilə başa

vurmuş və qızıl medal qazanmışlar. Yalnız finalda məğlub olan Mahir Əmiraslanov (58 kq) və Pənah İlyaslı (63 kq) isə gümüş medalla kifayətlənmişlər.

Azərbaycan idmançıları dünya reytingində liderlik edirlər

Beynəlxalq Həvəskar Boks Assosiasiyası (AİBA) yeni reyting cədvəlini açıqlamışdır.

Qazaxıstanın Almatı şəhərində keçirilən dünya çempionatının yekununa əsasən açıqlanan siyahının ilk üçlüyündə Azərbaycan millisinin iki boksçusu yer almışdır. Belə ki, ardıcıl ikinci dəfə dünya çempionu olan Məhəmmədrəsul Məcidov (91 kq-dan yuxarı) liderliyini qorumuşdur. O, öz çəkisində yenə birincidir. Mundialın bürünc medalını qazanan Teymur Məmmədov (91 kq) isə reyting cədvəlində ikincidir. Həmyerlimiz yalnız Olimpiya Oyunlarında və Almatıda uduzduğu Klemente Russodan (İtaliya) geri qalır.

Taekvondo üzrə Azərbaycan milli komandasının üzvü Ramin Əzizov da (80 kq) açıqlanmış yeni dünya reyting siyahısında liderliyini davam etdirir.

Qeyd edək ki, idmançımızın hesabında 160 xal vardır. Bu, onun gələcək ay İngiltərənin Mançester şəhərində keçiriləcək Qran-pri yarışında iştirakına imkan verir. Sözügedən yarışa digər taekvondoçumuz Fərid Əzizova (67 kq) da yollana bilər. O, dünya sıralamasında 100 xalla 11-cidir.

Ağır atletika üzrə Bakı Kuboku keçiriləcək

Dekabrın 5-dən 8-dək Azərbaycanda Beynəlxalq Ağır Atletika Federasiyasının IWF Qran-Prix - II Beynəlxalq Bakı Kuboku yarışları keçiriləcəkdir.

Yarışda 62 və 69 kiloqram çəki dərəcəsinə kişilər, 53 və 58 kiloqram çəki dərəcəsinə qadınlar qüvvələrini sınayacaqlar. Artıq Azərbaycan, Rusiya, İtaliya, Türkiyə, Macarıstan, Polşa, Bolqarıstan, Slovakiya, Serbiya, Ukrayna, Latviya, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Rumıniya və Tacikistandan olan ağır atletlər Bakı Kubokunda iştirakını təsdiqləmişlər. Yarışlar Ağır Atletika Akademiyasının İdman Mərkəzində keçiriləcəkdir.

«Qarabağ» liderliyini davam etdirir

Futbol üzrə Topaz Premyer Liqasının on ikinci turunun oyunları keçirilmişdir.

Sonuncu tur çərçivəsində «Bakı» - «Simurq» (3:2), «Neftçi» - «Xəzər-Lenkəran» (4:1), «İnter» - «Rəvan» (3:2), «Sumqayıt» - AZAL (0:0) və «Qarabağ» - «Qəbələ» (4:3) matçları oynanılmışdır.

Qeyd edək ki, son turlarda gözəl oyun nümayiş etdirən «Qarabağ» komandası 27 xalla turnir cədvəlinin vahid lideridir. «Neftçi» komandası 25 xalla ikinci, «Qəbələ» isə 22 xalla üçüncü pillədə qərarlaşmışlar.

mozaika

Bayram bazarı

analar

Noyabr ayının axırlarında Amerika Birləşmiş Ştatlarında bayram bazarı mövsümünə start verilir. Amerika sakinləri bu il bayram bazarında əməli-başlı «bədaxərlik etmək» niyyətindədirlər.

Milli Pərakəndə Satış Federasiyasının dərc etdiyi məlumatlar da bu fikri təsdiqləyir. Federasiyanın analitiklərinin proqnozlarına görə, Birləşmiş Ştatların sakinləri Şükranlıq Gününe (bu il həmin bayram noyabrın 28-də qeyd

ediləcək) və katoliklərin Mirlad bayramına (25 dekabr) həsr edilmiş bayram bazarında 602,1 milyard dollar xərcləmək niyyətindədirlər.

Federasiyanın məlumatında deyilir: «Bu, keçənildən 3,5 faiz çox, son on il üzrə orta göstəricidən 3,3 faiz yuxarıdır».

Hərçənd, qeyd etmək lazımdır ki, bu proqnoz oktyabrın əvvəlində ABŞ-da başlanmış büdcə-maliyyə böhranından əvvəl tərtib edilmişdir. Ona görə də sonradan bu göstərici dəyişə bilər.

Ənənəyə görə hər il noyabr ayının sonuncu cümə axşamı qeyd edilən Şükranlıq günündən sonrakı «qara cümə günü» ABŞ-da ən mühüm topdantsatış yarmarkası hesab edilir.

Unikal GPS stansiya

texnologiya

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin məlumatına görə, bu il ölkə ərazisində 20-dən çox GPS stansiyanın quraşdırılması planlaşdırılır. Azərbaycan ərazisində Yer qabığının ayrı-ayrı tektonik bloklarının horizontal hərəkətlərinin sürətlərini və istiqamətlərini müəyyənəndirmək məqsədi ilə istifadəsi nəzərdə tutulan bu stansiyalar Xəzər dənizindəki Çilov adasından tutmuş dağlıq və depressiya zonalarının müxtəlif hissələrində quraşdırılır.

Bu günlərdə Saatlıda fəaliyyətə başlayacaq

GPS stansiya isə öz unikallığı ilə seçilir. Stansiya rayonun ərazisində yerləşən və dünyada qazılmış ən dərin (8324 metr) quyulardan birinin üzərində quraşdırılır. Yer səthində quraşdırılmış digər GPS stansiyalardan fərqli olaraq, bu stansiya Yer qabığının daha dərin qatlarında gedən horizontal hərəkətlərin Yer səthi üzrə ölçülən hərəkətlərdən sürət fərqi qiymətləndirmək, həmin hərəkətlər nəticəsində yaranan gərginlik sahələrinin potensial ocaq zonaları ilə əlaqəsini öyrənmək üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Niderlandda Məmməd Məmmədov parkı

dayarlarımız

Facebook şəbəkəsində maraqlı bir şəkil yayılıb: demə, Niderlandın Ostervyayk şəhərində azərbaycanlı bir ağrın - Məmməd Məmmədovun şərafinə «Məmmədov» parkı var imiş.

Həmyerlimiz Fərid Zeynalınnın araşdırmasına görə, Məmməd Məmmədov 1923-cü ildə Zaqatala rayonunun Muğanlı kəndində anadan olub, 1941-ci ildə sovet ordusu sıralarına cəlb olunaraq İkinci Dünya müharibəsinə göndərilib. O, 1943-cü ildə Ukraynanın Don şəhərində əsir düşür və Niderlandın Ostervyayk şəhərində salınmış faşist düşərgəsinə aparılır. Lakin Məmməd Məmmədov imkan düşən kimi düşərgədən qaçır və «Cənubi Brabant» adlı partizan hərəkətinə qoşulur. Göstərdiyi rəşadətə görə onu «Medo» adlandırmışlar. Müharibə bitəndən sonra Məmməd Məmmədov müharibə vaxtı dostluq etdiyi holland qadınla -

Mariya Sebreqt ilə evlənin və Hollandiyada yaşamağa qərar verir. Onu da deyək ki, müharibə başa çatandan sonra əsir düşmüş əsgərlər Sovetlər Birliyində təqibə məruz qalır, onlardan çoxu vətənə qayıdandan sonra yenidən həbs düşərgələrinə və

ya ağır tikinti işlərinə göndərilirdilər...

Holland xalqı isə Məmməd Məmmədovun qəhrəmanlığını unutmayıb - onun şərafinə park salıb və parkın lövhəsində anadan olduğu kəndin adı qeyd edilib...

Kosmosda canlılar var?

kainat

Araşdırma şarının üzərində bioloji orqanizmlərin tapıldığını söyləyən Şeffeld Universitetinin professoru

Milton Vaininrait deyib: «Həmin orqanizmlərin Yerə aid olmadığına 95% əminəm. Bunların kosmosdan gəldi-

yini bilirik. Bu yüksəklikdə Yer orqanizminin qalxması və yaşaması mümkün deyil».

Müdrüklər deyib ki...

«Həyatla dialoqda onun verdiyi sual yox, sizin verdiyiniz cavab əhəmiyyətlidir».

Marina Svetayeva (1892-1941)

WhatsApp virus yayırmış

Azərbaycanda çox populyar olan və gənclərin tez-tez istifadə etdiyi WhatsApp-dan saxta bildirişlər, zərərverici proqram təminatının yayıldığı ortaya çıxıb.

Bu bərədə Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidmətinin Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Agentliyinin tərkibində fəaliyyət göstərən Kompüter insidentlərinə qarşı mübarizə Mərkəzi informasiya yayıb.

Mərkəzdən bildirilib ki, yayılan virus hədsiz təhlükəli sayılır: antivirus proqramlar tərəfindən asan aşkar olunur. Qeyd edək ki, WhatsApp ən məşhur məktublaşma proqram təminatıdır. İndi onun istifadəçi bazası 300 milyon insandan çoxdur. Bu isə onun vasitəsilə spam yaymaq imkanlarını artırır. Webrotun antivirus şirkətinin bildirdiyinə görə, hazırda istifadəçilərin səsli poçta aid bildirişlərini sızdıran «ziyanverici» şirkətlər fəaliyyət göstərir. İnformasiya təhlükəsizliyi mütəxəssisləri bildirirlər ki, saxta səsli məktublarnın tərkibində troyan virusu olur: açılan zaman C&C serverindən əlavə zərərverici proqramlar yüklənir.

Kompüter insidentlərinə qarşı mübarizə Mərkəzindən bildirilib ki, mövcud təhlükə yüksək səviyyəli deyil və böyük narahatlığa ehtiyac yoxdur.